

ગુલાબી ગુલ

યાને

મનહર મોહનમાળા

જ્યાં જુદી જુદી તરેહની રાગરાગણીથી બરેલા
બરપુર ગાયન સંમિલ.

છપાવનાર

ઠકર જમનાદાશ દેવજી

આવૃત્તી પેહેલી પ્રત ૫૦૦૦

શંવત ૧૯૬૨ ના

સને ૧૯૦૬

ધી "કમર" પરેસ અબદુલરેહમાન જીટ, મુંબઈ

—:૦:—

કીંમત ૬ આના

ધીમાં ધીમાં ચાલો મારા પ્રાણુ રે.

પ્રમ નાચુક તમારા આ મનગાઇ જશે, કમર લચકાઇ જશે
ઓ સુન્નણુ રે—ધીમાં૦

નાચુક વેલી કુલસમી, કોમળી આ તુજ કાય,
ધડકે છાતી ધાસયી, એ અંચળથી ઓળખાય,
પરસેવાના બીંદુ આ બાઝ્યાં મુખે,
મુખ રાતું થયું થાક અતિ કુખે,
આ છાતીપરે ક્યો વિસામો મુખે, ઓ સુન્નણુ રે—ધીમાં૦

૨૪૨

ખી. દે. ૬.

નહી કરો (૨) કોધ પ્રીય માનો

નાહણો બાલ અગ્નિનો—નહી

એક દીકરી બીજી ગાય જેમ રાં તેમ રેવાય

કમના એનાથી કેવાય માટે કહી છઉં નાથ જોડીને હાથ
કરો ક્ષમા નાથ મુજ માનો --ના

૨૪૩

ખી. દે. ૬.

સરણીમે શગલી જેમ મારૂં ના દીઠું કોઈ

મતલબીયા જાત્ર બીજાવી લેખે શગપણુ નરકોષ

ગણુયા હતો જેને મારા મારા તેતો થયા છે વેરી

જેમ અજબ રીત મેતો શગપણુ કેરી—સ

૨૪૪

ચંદ્રહાસ

રેના બોલો આવી વાત દિલમાસુ વિચાર્યું

શુરે કલક દેવુરે આશુણુશે જો તમ તાત

ચાશે તો મહા ઉત્પાત કાઢે મુને મારી લાતરે—રેન

હુ નોકર છું તમદાસ મારો શો ધર્મજ

આવું સુણુતા હુ ઉદાસરે—રેના

૨૪૫

મીરાબાઈ

મનવસીયા વૃજવન વાહારે થઈ નીરમય મીરાબાલા

માત તાતને બાઈ બેહન સહુ જુડી પ્રીતી બતાવે

મરણુ સમયના સાથી નહી કોઈ મલીઆલત્રા આવેરે

બહાલા માબહાલુ જે હોય તે તાણીને પાપ—થઈ.

જોળી બાળે હું મારે તર્ક્યા રનેહ એવા ધેરે—થઈ.

૨૪૬

નરસીમહેતા

મુજને તજી નહીજ પ્યારીઓ બહેની

વાર વિર કહેતી બચીયો લેતી થાતુ નમેરીકા

રમી મુજ સંગે જમી ઉછરજે હવે પપ્પડી નથા

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૌપીરાબિટ વિભાગ]

અનુક્રમિક ૧૫૨૧ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ ગુલાબી ગુલ

વિષય ૬-૬૨૧

ગુલાબી ગુલ

યાને

મનહર મોહન માળા.

૧

(ઇશ્વર સ્તુતી.)

દેવી આનંદહર આજ અંભારે
જગજનની જરી દયા દીલ ધારે. દે.
બાલજનો શહુ વીનંતી કરે છે,
દેવી કૃપા કરી ચરણ માલેરે. દે.
તુજ કૃપાએ વીજ્ય હું પામુ,
ખાડે ન દેસો જરી જગમારે. દે.

ખી. દે. ઠ.

૨

ચંપક ચાતુરીક.

ના છોડુ હુએ નાર. (૨)
ચંદ્રમુખી મૃગનેની? મનોહર રૂપ શુપારાવાર. ના.
જગમની કલક્રોકિલ વેણી ઉત્તમતન આધાર,
લોતમા રંભા રતી સતાનો ગર્વ સર્વ હરનાર. ના.
૧ રશીલી સુદરી શાણી સંદાશાંત કરનાર,
ખા ભવસાગર વિના પ્રયાસે તારીને તરનાર. ના.

૩

ટેકીલી મુંદરઆ-

દીયો રજા માતુ મારી. (૨)
લાંવા ન નયન નીર થાઓ ન તમે અધીર,
શાંતી કરી સ્નેહ ધરી આશીષ દીયોને સારી,
તુજ સ્નેહ સુખકારી. (૨)
વિયોગ થતા આવારે ચિતચેન ના લગારે,
સંભારજ સુખ ટાણે સખ સિધાવા આવારે.

૨

૪

સોભાગ્ય-સુંદર

આલો સાહેલી. (૨) જુવનેશરીન. સામલીને દરશન કરીએ
દુઃખ હરનારી, સુખ કરનારી, મુર્તિમાની અંતર ધરીએ
ભાવ ધરીએ પુનન કરીએ તો ભવસીંધુથી તરીએ.
સુવા ચંદન કુમકુમ કેસર અરચન કરીને નમન કરીએ
અખાલ ગુલાલને પુષ માલથી માન વધાવી મંદીર ભરીએ. આ.

૫

ખી. દે. ૬.

આજ કોણુ પ્રીતીના પંથ પલનાર છે,
જ્યા ત્યા સ્વારથનો સંસાર છે. (ટેક)
સવારથનો સંસાર છે ખોટો વેહેવાર છે. આ.
પ્રેમી માટે પ્રેમી વીષય પીયાલો પીનાર છે,
દરકારના દેહની કાસી ચડનાર છે. આ.

૬

પૃથુરાજ ચોલાણુ.

હાય હાય લોભરે ફસા બેહાલ કીયા.
કમાયા મે દુર જનકી દોસ્તિ હાય જોકાની ટેક
માલમતા નારી નગરી જાંડ સન્યારી બયા,
ફેર મંદબુધી ફંદમે હુમ ફસાયા. હાય.
પાપ પારશ્વિકે પાસમે ફસ ગયા,
હાય હાય દુષ્ટ ધનસીહ કામ ચલકીયા. હાય.

૭

ટેકીલી સુંદરખા.

રજલાવુ મારી ઝટક પટક (૨) જર્મ કિલી હુ શાહ સંહાર
માર ધરીધીર મુજમન (લાવુ) ઉલટ પુલી કરી
વેરજવાળુ માર કાપુ હું ચવન દુષ્ટને (લાવુ)

૮

નર્મદા

માયા ફેડી સીદ મરે કરમના લખ્યા લેખ નવ ફરે
તારૂ પાપુ કદી થસે નહી અભિમાન કેમ કરે
પુરૂષ પ્રયત્ને હોય હરીની કપા તે કારજ સરે
ચડતી પડતી જન્મ મરણ છે રાખ રંકને ધરે
સદા સુખી સંતોસ રેહવુ હરીહર દુખડા હરે
લાડુ ખાવા મલે મળેના (આ) દોસી ક્યારે મરે
હાય મુવાઓ ખાઉ તમારા લાડુ તો પેટ ઠરે

દેવી અરપણ કર દેહી તુજને (૨)

મુજ પીતાથી વીખુદા પડાવ્યો સાંતી નથી જરી મુજને,

હે દયાલી માતા મારી લે ચરણ મા ખાલકને. દે.

કૃપા સીધુ હે જગ જનની વધુશુ કહુ તુજને. દે.

૧૦

હરીહર પુરસોતમ

ચંચલ માયા મુરખ મન લલચાવે

મન લલચાવે લપટાવે.

ચંચળ.

બાલચમા લપટી સદા લુલી ધર્મનુમાન

મુરખ વેચે બાલકી જીએન વૃથ અજાણ્ય

જો મન માનયો પૈસો મલે તો તો મલે

પુત્ર રેલ ખાડે પડે પાપી દીલ જરીએ દયા આપે. ચંચળ

૧૧

ચંપક ચાતુરી

અરર કર્મની ગતી વિચીત્ર છે અતી

વિપત્તીના વીકારથી મુઝાય છે મતી

માતતાત બાત સ્વર્ગમા ગયા અરે

કારી માદરા હૈયાની હામ સૌ હરે

લેશના દયા ધરે કલેશ બહુ બહુ કરે

૧૨

ચાલો ઉમંગે (૨) હલીમલી સૌ દેવીના દરશન કરીએ

બય હરનારી સુખ કરનારી માતાને નીટ્યે નખીએ

પ્રેમ થકીજો પુજન કરીએ તો સંસાર સાગર પાર ઉતરીએ

કુકમ કસરને કરતુરી પુષ્પ લઈ પુજન કરીએ—ચાલો

૧૩

ખા. દે. ઠ.

સંસાર વામે કાઈરે બતલાવો કહી સુખીયાણ

રાજાની દુખીયા ઓર પરજાની દુખીયાણ

દુખીયા જગતમે જીવાનીયા નર નારીયાણ

જીવી ઉમીદમે એહ જકડા હએ જીવડાણ

દુદી ઉમીદતો શીર સહેહએતા ખુવારીયાણ

૧૪

ધુપખપ.

દીલદાર મા છએલાસે નયના લએએ

નયના લગાએ સયેના લગાએએ.

દીલદાર.

માર મેરા આભા જોખન મેરા ખાલા,
 સુરત મેરે સયાહી મનકો ન જાયેરે. દીલદાર.
 ખાત મેરી બોલી ઉમર મેરી ક્યોલી,
 પીયા પાપીકો બોલ મેસે સહીયો ન જાએરે
 મુજસી નાહાકા દોનદા કોઇ જોડા ખાવીદ
 ભાડમે જાએયેહ કમખખત જોડા ખાવીદ
 અખ આખમા રગબરસે નયના લગાએગે. દી.

સો અજબ જમાનો આવ્યો સાચતે દીયાના
 ખોટા ખટપટીઆઓ તે ફરતા ચૈધ મસતાના
 સતવાદી સહુ રખડે (૧)
 ખટપટીખીના ખીસા ખખડે સીયા જુએ ત્રડે
 અદરથી પોભમપોલા ઉપરમી બનીશાણુ
 મ્હોટી મ્હોટી કરે તોતો પણુ અહલના કાણુ
 પેસાને માન મલે (૨)
 વિદવાન થયા પણુ મરીબ રહ્યા તો મુરખમાજ મળે
 એ પારધીવ મુખ ચુડકીનુ આખર તો ફરતી
 હરજતનો ન્ય આખરમાએ સાચતારી દણી.

વેર વેર વાપુ મવન હામ હામ
 જાહેને વાણુ બાણુ જાઈ અરીના પ્રાણુ
 દિલી જાઈ સાહ બિલી માર ધરી હામ
 ધરમ ચિત ધરી અમશેર કર ગૃહો
 શોધી શોધી ફુજોને પોહોઆડું યમધામ. વેર.
 હવે ઉર અપાર પાપી કરવા ઠાર,
 ઝાલી ઝાલી ઝીકો પૃથવી રાખો ક્ષત્રી નામ વેર.

કવો રૂડો આ કેવો રૂડો છે મોહની મુજપરએ ઉપજાવે.
 ગરીબ હીરો છે વજ મહીએ પણુ રાજકુવર તન તેનું જણાએ. કે.
 જાઈ હમણા હહ મુજ માતાને એજ કુવર જામ મને પરણાવે. કે.
 એના વીણુ અંવર નહ પરણુ, જાહે ખીતા રામ ખીલા જણાએ. કે.

કર પરવર અમ પામર પરનાર જરી
 દાદમર દાદર મોરારે કરમ કષ કરી.
 અમના ચારી મહી તારી કરી મારી ઉમોદવારી
 ઓ દાતારી તુજ દીલદારી ચકી માણુ ચારી
 દાના પમેપરી

અરજ એ સુનો ધરી મરજ મુઝ હૈયે ધરી.

કરકર.

દાદમર.

કાલી બાદરવાને ઘેરલી દેખો સૈયા
 બીજલી ચમકે જ્યા મોરા ડરપાવે.
 નાની ખુદીયા ધરસે ચાઉ ચોરસે
 જમક જમક મેતો બીજ ગઢરે પરત ફર મેરા
 કાન ઘડી સાથ મેતો પાનીડા નીકરી આપ,
 એસા પાનીડાએ બીજ મરીરે પરેકીરથી મેરી
 ન ચકી ઝપી મેરી કમરવા લચક ગઢરે દેખો.

કાલી.

કાલી.

કાલી.

ઉગયો રવી સૃષ્ટિનો શ્વગાર હાર
 આસ્ય આસ્ય જોવાને ચંદ્રમા
 જોને પ્રેમ ઘેલી ભુમિનાર દેદાર
 જોને ડોલે સૃષ્ટિ આનંદમા.
 ધન્ય ધરા સુંદરી તને ચતુર ચંદ્ર તુજ કાન્ત
 સાન્તિ પાઠ પઢાવતો સાથીને એકાન્ત
 ધરણી પડી પતીને પાય શીક્ષા શિરે ધરેરે
 ગુણીયલ ગોરીપતી ગુણુ ગાય શાન્તિ ચિતે.
 ધરોને બહેન ધરતા માતાનું કયુ કાન
 પ્રીતથી કરો સંસાર સુધારસ પાન
 ચંદ્ર મુખે ચીડાઇને તારાના મુખ શયામ
 સુદ ગુણીતુ સુખ સાંભળી રંબ દુષ્ટના રામ
 સખી જોને પતીતુ માન તેના ગાધર્વ ગાયે ગાન
 પામે દેવી સમાન શનમાન રમે સમાર સીકલધંતાન
 ધરણી નાર સમ ગૃહણીઓ સેવે સ્વામી પાપ
 ચંતુર ચંદ્ર સમઘણી મલે જ્ય જ્ય જ્ય ઉચરાય

આહો.

સ્મરેરે.

છાડ ચલે મન પરદેશી

બનબન બટકત દીખે દાઝે અળ દબલગ ફીકર આતલી.

છોડ નગર એ બળેમ પાએતો

હરસે ધીયાન લગાના. છોડ.

૨૨

જુલુલુલુ

આંજ બાગ બેઠ કરી મધુર મુરતી નીચાલતી

ચડે છે પ્રેમતો ખરે જાઉં છું સામે હશી હશી. આ.

પ્રીતમ પોદયા છે બાગમાં મુરતી ફીરદેમા મુજ વશી

કંઠુ જમ મુજમાતને જગન કરે પ્રીતથી. આ.

ધીરના રહે દીલે બેઠુ પ્રીતમ પ્યારથી,

કેવી દીશે મુરતી એની નાગણુવા ધોલતી. આ.

પ્રભુ દયા કરી તમે જલદી જગાડો સયામને,

પ્રીતમ મારા એછે સહી દાસી હુતો એની ચૈષ. આ.

૨૩

ખી. દે. ૬

ધીરી થાજરીતું બાલા સયાને ચાળા કરે છે ચાલા

નથી યોગ કુવરએ તારે શયાણી મહેલ મહીતુ શીધારે

તુજ પીતા વેરી પુત્ર એછે જોએ સીરાએના તો છે દે

નહી માયા લગાડ એનાથી સહીશ દુખ બહુ એમાથી

કેમ માતા વદો છો આવુ સુભાવી તે કોઠથી જુશાવુ

હુટો વરી બેથી પ્રીતેએન નહી પ્રીતી કરી પશતાવુ

કહ છઉં સ્વાણીસમજતુ બાલા સંહાર કરાવના પુલનું તારા

એને છોડી ખીજ સંગદરજે સંસાર સાગર પાર ઉતરજે

નહી નહી એ કદી બનનાર બલે શીસ થાએ જુદું માર

કર જાગ્રત એને હમણા તનમન શઉ તે પરવાર.

૨૪

ખી. દે. ૧-

જહાલી (૨) વલજે તુ વેલી નહી તુજ વિણ એન નવલી

સ્વામી (૨) સલુણા માગ નહી વિસારથો દિનદારા

ચિતમા (૨) ચિત્રામણ તાર મુઘ્ધા મનથી નવિસાર

નિત્યે (૨) પ્રિતમ પ્રિત ખટકે.....

.....ચતુરા ચોર્યું ચિત ચટકે

જહ છુ (૨) રતી રહીયાલા.....

.....જટ દરશન દેને દારા

ચંપક ચાતુરી

ઝેડી હુ ચાલી પ્રીતંમ પરદેશી

ખી. દે. ૧.

સોપી મન ચાલી વાહલાઓ વીદેશી.

પ્રીતંમ મારા પ્રાણથી પ્યાર-બેઠવા અધીરૂઆ મન હુ

શું કરે વોલમજી દેવીનો હુંકમ નથીરે.

હુખમા પડી હુ હાય કરણી નડીસુ

કરે શંભો ઉપાય લાગે લાય નરેવાય. દુઃખમા.

તાત માત સઉ ગયા વીશારી બની દસા હુખ દાયક મારી

પલ્લપલ ઉર અકલાય ગભરાય મમકાય અરે હાય. દુઃખમા!

પ્રેમ ભુલુ તુજ કેમ પ્રીતમજી પ્યારા અરેઓ મોહનજી મારા

અરેઓ મોહનજી મારા.

પ્રેમ.

બાલ પણામા ફેદે ફસાવી કરે ન્યારા કેમ મોહનજી મારા.

પ્રેમ.

માતતાત જો ફાશી ચડાવે તોપન ભુલુ તુજ પ્રેમ. મો. મા.

પ્રેમ.

પ્રાણ જતા પણ નામના છોડુ શાંતા સુધાકર નેણ

પ્રીતંમજી મારા પ્રેમ ભુલુ તુજ કેમ મોહનજી મારા.

પ્રેમ

બાપાજી હુ વધાર્થ લાવી જીવોને મારા મા આવી

જાગ ઘેલી થઈશું છોડી

નાના ઠેલી જઈ જીવો દોડી

અચી કરો મને બોલાવી. જીવોને.

હમની છે દુનીયા તમામ માન મુરખ મન વાદાને સંભાળ.

દામ વિના નર તે ખરને સમાન.

મુરખ.

હમ મલે માબાપ કહે કરમી કુલ દીપમારા,

નહી તો કહેશ ક્યાથી પાકયો કુલમાહે અંગારોરે.

મુરખ.

ગરથ હોમ જો ગાઠતો નારી રહે પતિવ્રત ધારી,

નહીએ સુતો મુકી સરકસે જાલીમ રમવા જારીરે.

મુરખ.

હશે પાસે પૈદાસા જોતો પુત્રો પણ સેવા કરશે,

નહી તો કહેસે ખાટો મદત તો ક્યારે બુઢો મરશેરે

મુરખ.

કોણ માત છે કોણ તાત વહી કોણ પુત કોણ પ્યારી

રનેહ એતે સગપણમા સમજે દામતણી સહ પારી.

સમજે દામની દુનિયાદારી સમજે દામતણી બલીદારા. મુરખ.

૩૦

ખી. દે. ૬.

કેવી સુદર શેભ સખી વાવા ભરી ભરી પ્રીતિ રસ પ્રીતમને પાપા

જાઓ શતાવે મુશાણા સાહેલી

છોડી લગ્ન તુ મનવી ઘેલા

બસ થયુ હવે માથુ નાખ,

ભરી.

કોણુ દહે સખી પ્રીતમ મારો

આવશે હમણા તુજ મનહરનારો.

ખાલી મારો તમે શઉ દાદા

મોહન છે માનીતા નમાણા

ભરી.

ગોરો પ્રીતમના ગોત નીત્ય આગા.

૩૧

ખી. દે. ૬.

આવી રશીલી ભેટા ઉમંગે પ્રાતી તણા પાણાગ પાઉ

સુરત જામીલી લાગે રશીલી તમપર વારીનહ

સુદર શણારે શોભો છો રશીલી ચુમુ ગુલાબ લાલા પ્રેમથી

ગેહેલા ધાદા મારા દીશો રશીલા જુલુના તમને ચીતથી

વાહરે ભોલી મારી રશીલી

કરી પ્રીતી કેમ જુલએ

જણુકા તમારા મુકો રશીલી

આવો પ્રીતીના રંગ રેલોએ.

૩૨

નવલ કુસમ.

કોઇનુ કરચુ કાઇ થાય નહ છે કર્મ સહુ કરનાર

કોઇ.

કર્મ સહુ કરનાર ન કોઇથી કર્મ કદી કરનાર

કોઇ.

કર્મ કાગલે પુર્વ જનમના દીધા જમે થનાર

દીધા તેવા લેવા પાછા એજ કરમ વહેવાર

કોઇ.

જમે કરાવ્યા હશે કાકરા મણી નથી મલનાર

જમે મણી તે. મીઠા ધણીથી ટાલ્યા નથી તલનાર કો.

ફટ ફટ નકટ અનાહી તને પિઃકાર પિઃકાર (૨)

તને પિઃકાર પિઃકાર (૨)

કાણુ છે તુ કમાથી આજ્યો બોલ્યો આ બોલ
અવીચારી નિચ નિર્લજ્જ જાળ કરતુ મનમા તોલ
આજ્યો જાને પાધરી વાટે વાટે મારુ કયુ વીચારો
પાપી એધમએ બોલો પાછો માર માર મારો.

નણુદલ વીરા આવો તો

..... સુદરી રાયાને સતાવોના

છો મુજ જીવન જોમન મોહનજી મત્ર મધુરા મુણી વોતો. ન

.....માનુની માનો માર કહયું

સુદર મુખડું જોઈ રયું.....

આલો મારા નાથ છોકુના હાથ

.....હસી જરી પ્રીતમ બોલાવોજો

ન.

નાના પ્રિતમ નહી જાઓ—નાના

રહેજ વાતમા શુ રીસાઓ

આવો આવો આવો—નાના.

સખીરી કાને તુ સાદ કરે

ઓ નાથ

આ શુ

અપરાધ અરે

મુજનેશુ કરે શુ હાસ્ય કરે

જાઓ ધાઓ અટકાવોરે—નાના.

જા દોડ દોડ જોઓ જાયે

કયા

ઓ જાયે

કયા

ઓ જાયે

અહી અહી જાયે તહી તહી જાયે

લાવો લાવો સ્થામ સમજાવોરે—નાના.

કોઈ હાથ કહો ભાઈ મુજ પ્રીતમને જઈને

પ્રીતમ મારા દીન દયાલા દરશન આપો જરી દાક્ષીને
થઈ દુખણી ગણી હુ હાય કુઃખના ખમાય ઉઠે છે લાય-

[કિને પ્રીતમને. કા.

જે દીવશથી જુદા પડ્યા છે એન નથી જરી મુજને
તમો કરો હવે કૃપાય ઓલવા લાય શાન્તિતો થાય આવી મુજને કા.
જો નહ આવો અરજ સીકારી વાહલા કહુ છઉ તેમને
તો થસે જીવની હાણુ જશે મુજ પ્રાણુ ખરે નીરવાણુ
નીસએ કહી તમને કા.

ચાલ્યા રસીક રૂપાલા આવુ અલખેલી ખાળા
અમકાવ્યુ ચિત ચટકાળા વશ લોચનથી લટકાલા
બહાલા કરી વિરહે ઘેલી જશો નહી મુજને મેલી
લહેરી લલના લલચાવે પ્રીતી રશમા પલળાવે
સખીયો તમ આવે દારા જાઓ તો સમજે મારા
ઉભો છુ પાસ તમારા

પ્રાણજીવન પરદેશ પધારી વેહેલા આવજો (૨)
વેહેલા આવજો અરેહા વેહેલા આવજો
રેહેજે રાજ.....હાજ હાજ
નવીન નૌતમ નામી વસ્તુ પેહેલા લાવજો
સ્વામીસેવા ચિતહિત આહી કિરતી પામજો
સ્નેહ સદા સંભારી શલાલા પ્રિતી રાખજો

છાડીદે હઠીલી હઠતોરી સલુણી ચાલ્ય મારી સંગાયે
મારી સંગાયે ખુબ સીની સાથે
શશી મુખીતુ સમજી જરે સ્યામા આવા વિચાર શારે
ચુપ ચુપ ચુપ

માનીજતુ

.....હુટ.....હુટ.....હુટ

દુઃખી થામા

.....દેટ.....દેટ.....દેટ

નગી જુવો મારા માણુ ચતુર તમે નગીને જુવો
હી માણોને લાણુ ચતુર તમે નગીને જુવો
સાખી

વચન દીધુનુ આવવા પણુ આબ્યાના તમે નાથ
રાહ જોષ ગણી તમતણી પછે લીધો દારીનો સાથ. ચ.
મુજ સરીખી ગણી આપને મારે તો તમે એક,
આય લલે છોડો તમે પણુ હુના છોડુ ટેક. ચ.
તેથી દયા લાવી રાજવી નગો મુજ નરેશ
• સેવા માહા જર છે દારી તેમ હમેરા ચ.

અગ્નિની જરા જોને ગાણી આખ ખોલી અ.
કેમ રહ્યો માયામા ડોલી અ.
સીતા હરી જ્યારે રાવણે ગઠ કયા રામની સકતી અતોલી
એજ રાવણુ બ્રહ્મ કયા ગયુ જ્યારે રામે લેકારોલી અ.
દશા ફરે ત્યારે જુની ફરે જાવ મુચુલે ચઢી ચડી ચતુરાઈ
હાથ કેરા હથીયાર રહે હાથમા એમના એમ કટાઈ. અ.

અરેજ (૨) પાપી હુ કહી છઉં તુજને રમે મુજથી તુ દુર.
કપટ કરીને કેદ કરયા તે શુ બતાવ્યું સુર અ.
બશ બશ છેવટે બાલાક હુ છુ રહેનાતુ મગર
દાસી ચડાવી શંતુજ મોહનને જોષએ છેવટે તુર. અ.
દરના, દરના, પ્યારી તુ દીલમા, જરી કકાવુ એને ધુલ
સપડાશે પંજમા માયાના ખોશે જીવએ જર. અ.

પીયાકે ધરકો ચલત હએ બંનદુલ સુંદર નાર
હમ મોહા શીજસંગ ચલે રસ્તાહએ સબગુલ જાર
પરી પાલખી મે અસવાર હએ
ચત્રી બાગમેજ એસ બાહાર હએ
ચલત દુલહન સાથ સાજન સોહન મંગલ ગાએ
કમેસી છલબલ અનખાન વાડ કમેસી જા દીખાવે

જાણુ છું જાણુ છું પીતાજી મારાપર પ્રીતીમા અંધ થનારા
મન મુજ નહીં પાપાણી મુજબાલા
નહીં ચાલે એ નાતુજ પારો ચાલા
મુકીધો ખોટી લવારી હવે બાપુ
છળને એનાથી અધીક કરી થાપુ
જાણુયા મેં જાણુયારાએ લમારા ચાલા.

જા.

૪૫

ઝ. લ. ત્રિવેદી.

ધરતી ધરણી પર નામજ સાઈ;
નવ ડરતો તુંજ શુચ થનાઈ;
વિનતિ કરીને વદળે વચનો;
નમજ સુજનો તજળે કુજનો;
રાખ મતિતું શુંભમાં સહુના,
મનમાં ઝટ વેણુ ધરી મુજઆ.

૪૬

લયલોનિહાર.

કયા જાને (૩) કોન ખતાથી કે જાનને પાયા રહે કાની બદન.
પેટ પાપી હય પુરા ચંડાલ, પડા પીછે કયા ભારી જંજાલ
નેહિ પાયા દમ ભર ચયન ઇનસાનને—જાનને.
પયદા હો પયસે સ્તનકો મારમાર, ખાનેકો તયાર ફાલ તુ ચાર ચાર
સિતમ કયસા મ્હે ડાલા યજ્ઞદાનને—જાનને.
કહી મરકી હરસાલ, કહી મહેમી દુખકાલ, કહીં જંગો જંદાલ,
કહી ખેંતી યા ખા, નેહિ પાયા દમ ભર ઇનસાનને—જાનને.

૪૭

ઇનદુમતિ.

જંજાળી જીવડા ઝાંઝલાં જોઈ શું રાચે.
હિણુભાગી હંસા સાચા મોતા શે ન જાસે,
આવણુ કેરી વાદળી જળનય થઈ નભ જીવ
તરસ્યો ચાતક ટળવળે ક્યાંથી પેટ ભરાયરે;
સ્વાતિતું બિદુ પડવાથી પેટ ભરશે—જંજાળી.
આશ પતંગ ઉમંગથી ગયો મોઝાર
વિંટળાઈ વટોળીએ પડ્યો પૃથ્વી આધારે
મુરજડા મનડા, સતિપે સુખ ચારો—જંજાળી.

હાલો વ્હાલો લાલા મારા ખાળાં,
કુવર મારા હાલા, જુલોમે આનંદમાં.
લાગે મુખડું હાસ્ય મંદમાં,
રહો માતા વિસામા ચમનમાં,
હસતાં સુમમાં વ્હાલાઓ વૃદમાં.
હાલ મ્હલો મામાના જીવનમાં,
ઓછું આણું રખે રાજ મનમાં,
જમ્મશું ઘોડા દીનમાં વતનમાં જીલંદમાં—હા.

ભર નમ્રિનનમે સચ્ચેનનમે જાદુ હૃદયે બને બને બને મજેદાર
તુઝે મેરી કસમ દેખ પ્યારી સનમ સંગમે રાધાને પ્યારે સાવરા,
હૃદયે કમલપે રહા ગુન્જ ભવરા, દોનો દિલગની લાસાની
તુરાની હૃદયે જાતી વાહવાજી—ભરા.

મરેસી પ્યારી વખેસા પ્યારા દોનો દિલગચોર જન

(જોડો જોડો ન્યારા પીઆરા ખડ ચંદા વોહ તાર ગાહવારા)

પ્યારકી ખતયાં કરકે ધનીયાં લાગત છતીયાં

મોહની અખીયત સખીચનમે કુજમે ખેલે કીસ મોહન—મર.

ઓલો મારા પ્રેમી પોપટજી બોલ બોલો

બોલો બોલો મેના બોલાવે.

ડોલો ડોલો પ્યારી ડોલાવે—

મેના તારા વચનની બીણા વાગી

લાગી લાગી લક્ષીત લહે લાગી

મેના વ્હાલી મેના ના કહે પણ જગી

જગી જગી અજબ જયોત જગી.

પહેલાં પોપટજી પ્યારા રામજી સંભારો

વ્હા વ્હા મેના શું સતી સીતા વીસારો

ચતુર સુજાણુ, સીતારામ ઉચરાવે—ડોલો.

પોપટજી પાંજરું સોનાનું સજવું

લાડલી હું લાલચું નથી કે લલચાવું

સોને રૂપે શું બીડ ભીતરની ભાગી—લાગી.

રડા સુઝાને રંજે રંજેરમાડું, પાંખે ધાલીને ફળ મીઠાં ખવાડું

ભાવના જીખ્યા શું ભાવી ભાવના જીલાવે—બોલો.

સંસાર સમજીએ શાણા મુસાફર ખાનું
કાષ કાષ આવે કાષ કાષને જવાનું—સંસાર૦
કર્માનું જોગનો છે સંજોગ વિધોગ—શાણા૦
પંચીકાને કાજે ધેલા રહે શું થવાનું—શાણા૦
રોષ રોષ આંસુડાંની નદીઓ ભરે—તોએ—શાણા૦
ગયું તે ગયું શું આવી આંસુ લુંછવાનું—શાણા૦

૫૨

દેવયાની.

એતો મને સાપ લાગે સારો વાહ વચન મનેનું ઉચાર્યું મને
કેવો સ્વાભાવ તારો,
પ્રીતિનો પંથ ન્યારો, વિપ્ર શું જાણે બિચારો.
શાણા ક્ષત્રિ કુમારો;
કેમ તબ્બુ ધર્મ ધારો,
ભારે ધર્મ પાળનારો, પ્રેમ પવિત્ર ક્યારો
તોડ્યો તેં આજ મારો, પરવશ વશનારો,
ભુલી ગયો ઉપકારો.—સાપ૦
ભુલ્યો નથી જોયું નથી. સાચી કૃતિ,
રાખો વૃતિ પાળુ અતિ, દષ્ટવ ગતિ,
શુદ્ધ ભતિ એન પ્રતિ—મને૦

૫૩

ઝ. લ. ત્રીવેદિ.

જુઓ ભાષ ક્રિકેટ વખાણાય
મોટા મોટ ઉમરાવ જનક રમવા જાય ભાષ કેવી.
નહિ જાતિ ભેદ કાષથી પ્રરખાય,
હિંદુ પારસી અંગ્રેજ લોકો સાથ મળી જાય. ભાષ કેવી.
ગીલ્લી દંત ક્રિકેટની માતૃ ઓળખાય
શરમાળ ચપળ સત્વર થઈ જાય. ભાષ કેવી.

૫૪

જુલજુલધર્મ.

માલા મુખપલા જાયયા ટીકટ કાઢેન કાવ દેખના
આલા ખંડાળ્યા પાટ તીથે ગાડી હોતા ટાટ
આતા બોગદમા તું ગાડી કાવ જાહના
માજી ગવડ્યાચી રાધા કાશી બોપડ્યાચી દુધા
ગોરે ગાલ દોના તન રાહીના

મામા આવો જુલમ કાં સહન કરોરે ?
 કાં સહન કરોરે ? શીદ દુઃખી કરોરે ?
 શાને માટે મન શોક બરો ? મામા.
 આપ પ્રતામે પહેદ્યું આપે,
 હાર ખાશું એમ નહિ આપ દિલ ડરોરે મામા.
 પ્રભ રીખાયે દુખી થાયે
 કેમ તેની દયા ઉર નહિ લેશ ધરોરે શાને. મામા.
 માંડ કરણુને લાવું ચરણુમાં,
 વાંખ તોડી ફાડી નાંખું તો ભાણેજ ખરોરે શાને. મામા.

મેરા દિલતો દિવાના જનન તેરે લીયે
 બાલ બાલ ગજ મોતી મોતી પીરોઉં
 મોરા બાલાસા જોખના તેરે લીયે
 નાઝીશ કરોગે મેઝે કરને દુંગી
 મયને છોડા જમના જનન તેરે લીયે --

પવન મેઘ રસ ભીના જનને વિજળી માર્ગ બતાવે
 પ્રિયાનો વીજળી માર્ગ બતાવે.
 મુજ રસભીના અંતરનાતું જઈ સંદેશ કહાવે
 બહાલી વિજેગી હું મત્ત દશામું મગ્ન રહું.
 ચપળા ચમકી મળે મેઘને ગગન માર્ગને ભેંદી
 કુમુંદીની વિરહી ચંદ્ર શકે નહિ મોહ જળને છેદી
 દશા એવી મારી, નિરખું ક્યાં હું મુજ પ્યારી.

સજ્જન સહુ હાંસી ન કરશે આજ હાંસી ન રરશે આંજ સજ્જન.
 નવીન પ્રતિનો ખેલ બજવશું (૨)
 નવીન હમારો સમાજ—સજ્જન૦
 પ્રથમ પ્રદર્શન કરવું ધરી શિર (૨)
 છોકરવાદી તાજ—સજ્જન૦
 નાટકકારો નાની વયના (૨)
 તેને તે શાન્તી લાજ—સજ્જન૦

ફલનિઆં બના રહે તોરા રાજ

ચુન ચુન કક્ષીયાં મએ સહેજ ખીજાવું

સોવે સાજજીકા છેયા, નનન્દકા ભૈયા અમારા સૈયાં

ગલે ખીચ બૈયાં—ફલનિઆં

સોનેકા ઘડવા ગંગાજળપાની પીએ સાજજીકા છેયા

નનન્દકા ભૈયા, હમારા અમારા સૈયાં ગલે ખીચ બૈયાં—ફલનિઆં.

વટ સાવિત્રી આજ પુરણ કરીએરે

લઈ કુમ કુમ અક્ષત હાથ ફળતો ધરીએરે.

છે પવિત વસ્ત્રો બેન આપણુ અંગેરે

કરો પુજન વડનું આજ સૈયર સંગેરે

વિધી આ વૃત તણીરે સાચવો તમો

તો મંગળ તમારું થાયરે આયુષ્ય પ્યારા પતિનુંરે વંચારશે

શાસ્ત્ર વિશે સુદરતા શું એની લખી

તેથી તમારું રક્ત થાયરે—આયુષ્ય

કંકણ કર વિશે ચમકે તમકે તમારાં અખોડા શિરપર શોભે છે સારા

એ સહુ રહેશે રૂપાળા વૃતની વિંચી સંભાળો

આંઝરનો ઝમકાર તમારો લટકો મટકો ને ચટકો તમારો

ખટકો હોય જો પ્યારો—વૃતની વિંધી

નણુદલ વીરા અધીરા જરા ધીર ધીર—નણુદલ

સુકોમળ સ્નેહની સજન સજ્જન સગવું છું

નિર્મળ નેહ જળ સિતળ છતે છંટાવું છું

પરિમળ પુષ્પ જોખન ખાગથી બહેકાવું છું

હૈયા હિંડોળે મારા લાલજી લહેકાવું છું—નણુદલ

શાન્તિ મંત્રે ભર્યાં પ્રિતી ગીતી ગાઉં છું

સુધારણ ઝરતાં શાન્ત નયન હું નચાવું છું

મીઠી મીઠી હાશા ભરી શાન્ત વાચું વાવું છું

મીઠી મીઠી શાન્ત નીંદ સાહચર્યા શિર ઝાલું છું—નણુદલ

મારી પિયુ લાગી તમથી પ્રીત
ક્યાં તજી જાઉં હું વાલમા—મારી •
તમ વીણુ એન નહી પછી કેમ આલે
મારે મન ધડી યુગ જેવી ગણાય
ભેટા છતનનનનનનનન—મારી •

સાખી.

સાચી પ્રિતિ મીનની—જળજીણુ જીવે કેમ—
તમ દર્શન વીણુ તડકડે આ જીવન પણ તેમ—મારી •

૬૩

વિબુધ વિજય

પુત્રીનો ભવ શીદ બાળો, ઉછેરી જન્મ મ કાં મારો
અણુગમનો સ્વામી સોંપી શીદ કરો છો વાત,
ભવસાગર તરવા મુને જીવું દીયો નવ ઝાઝ
ભર દરિયે નહિ જે તારો—ઉછેરી •
દઢને બુદ્ધિને બાળકી મટે આરોપવી માળ.
એવનમાં એ આવતાં કરે વૃદ્ધ ત્યાં ઢાળ.
કેમવે સમાવે કુદરમાં બાળો ઉછેરી •

૬૪

જગતસિંહ

રમતી સખીઓની સંગાત યુવતી જાય મલકાતી
મદન વિદારે બહાલી રસમાં રંગાતી
જનતી સ્વામીના ગુણુ પ્રેમે ગાતી
ચટકતી ચાલે લાલે લલના સરમાતી
વાલવાલ મંગળમય માનુની જણાતા—

૬૫

એમ. સી. દેસાઈ.

નેહ લાગ્યો નંદ કીશોરી.
રજની વીતી જશે શું પ્રીતમ વહેલા આવો ગીરધારી
ઉભી ઉભી જોઈ વાટકી હું શિર પર મટુંકી ઝારી
ભારે મરે દાસી તમારી—નેહ •
ગોરસ ગોવિંદ અમૃત સરખું પાય આ દાસી તમારી
રસના રસમય થાશે રસીલા હું છું ભામિની બોળી
પ્રીતી રસ પ્યાલી રસાળી—નેહ •

ધસ ધર આનારે ભાષ્યો કથે પર લાવે છોડકે ભવે
 અપનાં રે ભાષ્યો ધસધર૦
 સાધુ પંડીત શેઠ ભીકારી કોષકા ન છોડે મઓત કટારી
 સખકો હસે જતારે ભાષ્યો ધસધર૦

દિલ મારું માને નહિ, મનડું કરે નહિ ત્યારે કરું શું તાતજી ?
 મેં જોયું ફરી ફરી જોડી મળે નહિ કોને વરું હું તાતજી ?
 નેણે પ્રીતી ઝળકી હતા બહિં આવતાંજ સમાધ ગઈ
 ઉર્મિ અંતર ઉછળી હતી નૃપ દેખતાંજ દબાઈ ગઈ
 હીરલો અમુલ્ય ખરીદવા ઉમંગ ભર આવી ગઈ
 પણ અંતરે અંકુર ન ફુટ્યા પ્રીતી પ્રકટારી નહિ
 છતી આંખે દીવો લઇને પડી કુવામાં હું હુખી મરું શું તાતજી ?

મન ભજ કર નવ અજર અમર
 ઝટપટ તનમન ધર સલ કર નજર—મનભજ૦
 ધરમ કરમ સમક્ષજ અરપણુ કર
 સ્વર્ગ ભયન તરફ ગમન સજ કર
 અચળ સકળ યશઃ પ્રહણુજ કર—મન ભજ૦

સૌ યુવતીઓ અલખેલી, મદ્યૌવન મસ્ત બનેલી—સૌ૦
 સુંદર સરોવર તટ પર સખીઓ, મહાલો મુગ્ધ મન મેલી
 ગાઓ ઉમંગે ગીત રૂપાળાં રસનાએ રસ રેલી—સૌ૦
 સુગંધ મય સુખકર વાયુથી પુષ્પ વેલી ખીલેલી
 અનંગ ચીજ ચોવન વન અંદર જોતાં પ્રગટે ખેની—સૌ૦

ન ગુલ હો તો બાએ ખુલખુલકો કયા લાલાખર
 હય ગુલખર ઉસકો ખાર કોઇ જિરકા નહિ દિલદારે—ન૦
 એકલ ચંચલ જિયા કલસે સોહે નહિ સીંગાર
 કારી કટલરીયા લગાયા કીયારી જલાયેજી બાદે બહારે—ન૦
 ચયન પડે નહિ રયન કટે નહિ, નયન બડે જલ ધાર
 કલહે ચમનકી કલી એ કલીમે ગુલકો ગલેકા જો દારે—ન૦

પીકે પીયો તો તું મહે મયકા પીયાલા ભર ભર પિથવાઉં
મ્મલજાઉં બલજાઉં હાં—

હસ પ્યાલેકો મેરે ચાહનેવાલે રાજ દુલારે શહકે પીયારે હાં રગવાલે—
મેરો ટુટી હુંઠ તૈઆકે ટુકડે કોઈ લાદે દરેપી મુંગાએ
કે ઉસ્કો જોડ કર મય તોડ અલુ ફિરએકજામે સરાએ સ્વર્ગવાસ

દોહા.

ગિલપર ટપકે ગુલખને કાંટા સુખ્યુલ હોય
કાગ પિયે કોયલ ખને ગાયન વાસો કોઈ—પીઉં

૭૨

ભોજકુમાર

રસિઆ રસિકુંસરદાર, હૃદયનો હાર જરૂર જનાર
લલના લલિત શંગાર લખ્યા જે લેખ નહિ ટળનાર
ઉગતાં આશા ડાળરે પ્રાણાધાર કરો નોધાર
કરનાર ફિરતાર મનુષ્ય લાચાર પ્રિયા લાચાર—
રામ રામ છે રામ રામ
પ્રાણાધાર, અરે દિલદાર, સખુર આધાર હવે લાચાર—

૭૩

જીલ્મે વેશી

રીમ ઝીમ ઝીમ ઝીમ ઝીમ ઝીમ જરસંત હએ બાદરવા,
કારી બાદરીઆ ધીર આઈ જુમ જુમ—રીમઝીમ
બાદલ ગરજ રહે ધનનનનનનન ચલત પુરવાઇ
સનનનનનન જન દુખી હએ ખચેર નહિ હશે
ખચર અહીં હસે ગચર નહી હશે ધનનનનનનન
દમકત દામની ઝનનનનનનન ચમકત બીજલી
મેતો ડરા મએતો મરા ફસા ખુરા અડડડડડ કડડડડ—રીમઝીમ

૭૪

નવલ કુસુમ

સહુ નાચે દશા કેરે દાવે
ચડતી પડતીના ફરતા વારા રંગો
એ દુનિયા બધીને બતાવે રે—સહુ
સુખ કરેઅભિમાન પણ, અજાણ દશાનું કામ.
કામે અર્જુન લુટીઓ એહી ધનુષ્ય એહી બાણ,
એ મેડકને હાથે ભુજંગ દબાવેરે—સહુ

સૈયાં તોરે પૈયાં લાગુ બૈયાં ન મોરીરે
 અપની કહત ન સુનત કહ્યું મોરી.
 દેખો બરજોરી કરડારી બૈયાં જક જોર—તોરે.
 મેં સ્ત્રિજનારી, કેરી દેખી ચતુરાઇ તોરી
 ચીત્ર બનમેં છબીચાર સુમોરી આલી.
 સનદ પીયાસે કહ્યું બચન દહત તોરી
 બીનતી ધરત હુમદમ કરજોડ—તોરે.
 કહી ભુલા ગયા હૈયાનાહાર
 નારી પ્યારી દીધી શું વિસારી—ભુલા.
 દિલથી દીવાના થયા,
 આકાશે જોળી રહ્યા
 મળવી નથી રહેલો નાર,
 તુજ પ્યારી ઉરમાં અમે તો ઉતારી—ભુલી.

બોલ બોલ ગુમાની ગોરી બોલ
 કાંઈ ટોકીલનો કંઈ બોલ બોલ—બોલ.
 છોડ છોડરે છકેલા છોડો છોડ
 મન મોહનાના મુળ આમ બોલ
 જો આ ગુલાબી ગાલે દિવાનો બન્યો.
 આ મરકટા મૃણાલે મરતાનો બન્યો
 તુજ પ્રેમ દીલ ઉજલે પરવાનો બન્યો
 કામી અંધ ત્ર અકાલે મરવાનો બન્યો
 મરવાનો બન્યો નહિ હરવાનો બન્યો—કાંઈ બોલ.

હે નર આ તુજ ધીક પડ્યો અવતાર
 નહિ ભજીઓ જગકિરતાર—હે નર
 કામ ન કીધાં દામ ન દીધાં ભયોં પાપ ભંડાર
 કર્મ ધર્મ સૌ તજી દધને થયો ભુચ્યો લખાડી ગમાર—હે નર
 માયા આ છે મોહિની કાયા માટી ધાર
 મારું તારું નવ કામતું રાખ નેક પ્રતિ તુજ સજનાર—હે નર
 અટપટ કપટની અંદર તું છે વેરી થઇ હુશીયાર
 યાદ રાખ તે કામ ન આવે લાલ ભક્તિ કલંકતાણી ઠાલ.

વોટ નોન્સન્સ કેવું હમ્મગ જોતો નહિ રિસન વહાઇ
 દે રાઇટ ઍન્ડ લેફ્ટ ઍમ્મયુસો દારને લોકો કાંઇ.
 ખાનાં પીનાં ને મોજે બસ ખરચો એ વરી થાઇ
 આંકટર ડેથ નન વિલ ટલયુ જરાતો પીસે બાઇ.
 (કોરસ) કાંસો બસ શેમ્પેન કાંસો બસ શેમ્પેન.
 ખાન્ડી શેરીને મોઝેલ સોડા આઇસ ઍન્ડ જીજર એલ ડાંસા
 બસ શેમો?
 વેર ઍલ વેઝ જિંચા ડ્રેસીસ સોનાતું વોચ ઍન્ડ ચેન
 ઍલ માઇ સર્સન બલતાથી લેટ ઢેમ મર મર ધન વેન
 દુનિઆની એવરી પ્લેઝર ચાખીને થાઓ તયાર
 ઍલ માઇ ટીને ત્યાં નહિ તો શું જવાબ દેશો યાર
 ડાંસો બસ-૦

મોહી રહ્યો છું મંદ હાસ્યમાં રસીલી તારા મોહી રહ્યો.

પિતાજીના આગ્રહથી પરણવા ગયો પણ અલ્પ નહિ એ સમે ઉલ્લાસમાં
 શતરૂના સમાન લાગ્યાં સર્વ સર્ગાં વહાલાં અદરનિશ તુજવિણુ કિદાસમાં
 એક રાત રહ્યો નહિ પરણી ધરની પાસે એકલી મુકી આવ્યે એ વાસમ
 આપણુ જે ભોગ ભોગવિએ એના મૈયર જવાની એક માસમાં
 તુજ થકી અધિક કોઇ વિશ્વ નથી વહાલું પ્રતિજ્ઞા કરું છું પ્રકાસમાં
 કામની કરું તમે કાંક મને કામણુ પકડી જકડી પાડ્યો પ્રેમ પાસમાં
 વણુજને વેપાર વહાલી ધર્મ શર્મ કર્મ તજી ગાળવી છે વય બધી વિલાસમાં.

અહો આત્રવૃક્ષ? અહો આ તારી ડાળ ઝુકી રહી

રંગ એરંગી પર્ણુ કેવાં ચળકતાં અહિં

આત્ર ફળો લટકતાં રહ્યાં આહ તહિ.....

ધુમટ જાણે થઇ રહ્યો આ નિલમથી ફરી.....અહો૦

હજાર જનો હજાર ફળો તોડતાં લઇ

તો એ શિતળ છાંયડા તું (૨) આપજે હજી.....અહો૦

પક્ષી કેરાં સુસ્વરો હું સાંભળી અતિ.....

ચક્રીત થઇ વંદુ વિશુને ખુખી શું કરી.....અહો૦

સુખબર જીવન તરવા સહીયર મન જે આશ ધારે
માન જે બોધ આ અમાલ એક ખાસ મારો—સુખ
મળ્યું જે રહેજ આવી. તેમાં સતોશ લાવી,
જહેની ન પીશે છોડી દુધ ઝેરી લોભ ખાલો—સુખ
લોભમાં જે લપટાશે ખરે ખત્તાજ ખાશે
જાણ્યો હેવાલ મારો હાલ એવો છે થનારો—સુખ૦

હા એ દુનિઆ કમ્પેસી ખારી જીમેડાંનકે બદકારી કરત જનમ
કરમકી ખારી.

નેક એક નહિ નિગાહ પડતે સરવર કયા પરજા—હાજમે૦
જો સરફ કહેલાને, ફિર અહન હમે ખન જાતે
અરે સય હમે કહેનારે તેરા સય હમે કહેનારે
કુચ્છ ખચોફ નહિ ખાતે, ખા ખાઈશ જતલાતે
અરે સય હમે કહેનારે, તેરા સય હમે કયનારે
હમે પુરફન રહજન હદ દરજા દુનિયા દુનિયા.
દુનિઆ બદજનકી હરજા—નેક એક૦

રમવા અલબેલી સહુ બેલી થાઓ અતે ભાવો, ભાવો.
જુઓ વાટિકા કેવી ખીલી છે મન હીલે શું વાહ!—રમવા.
કોયલ નાદથી અશોક શોક કરી રહ્યા,
સ્મૃતિ પિયુ તણી અપાવવા
જળ તણા શીત ઝરા પેખીઆ પણ તલાથી પીડતા
બહાલા વિલુ વધારે વાહ—જુઓ.
વૃક્ષ વેલ ગેલ કરી રહ્યાં સમીરથી
કુંજમાં ગુંજ ભમર કરી રહ્યાં
મધુર પારમજો માટી રહ્યાં—જુઓ.

રસભર્યું આ જોખન જાજ, રસિક રંગીલા વિના
અંગ ભર્યો આ રંગ સુકાય, રંગી રંગીલી વિના.
સાખી.

સુંદર ખાગ શરીરનો ખીલ્યો છે નવરંગ
અંગ પ્રવારા ઉડતા તાળીના અનંગ
પુલ પ્રેમ રૂપી કરમાય ખીલાવે કાણુ ભોગી રંગીલા વીના.

દિલકો અચ પ્યારી હમને તુમારી, રાહમેં લાકર છોર દિયા.
 તુમને ઉઠાકર, દેખ દિખાકર, જખ્મી બનાકર છોર દિયા.
 તેરા બનાકર, તાર લગાકર, આંખો મિલાકર છોર દિયા.
 નાળો અદાસે, જૈરો જફાસે, હગકો સતાકર, છોર દિયા.

અશઆર

દુશ્મની રખતે હય આપનેસે સુરવાલે.
 ખાકસેં દિલકો દિલકો મિલાતે હય કદુરત વાલે
 ગોર મગતુંલે જફાસે થયે સદા આયેગી.
 મારે જતે હય ચઢાં મુશત મહુખ્ત વાલે
 જિરંક આલમમેં દયરો હિરમકો હમને ભુલાકર છોર દિયા.
 ઉરકે સિતમને ગયરકે ગામમેં હમકો ફસાકર છોર દિયા—દિલકો.

૮૬

ઝ. લ. ત્રીવેદિ

અમક છમક વિજળી શું મળકતી રહી
 અમકતી રહી અહો શું ઝળકતી ગધ —અમન૦
 ધમ ધમ થાઓ ગર્જના, થાયે શોર બકોર
 પથુ પક્ષીના નાદથી રંજ કરે ધમધોર
 અપળ પ્યારી મેના શુક સાથ અતિ બોલતી.
 ડોલતી ડોલાવતી નિજ પ્યારથી પતિ
 પ્યારથી પતિ અતિ અતિ રીઝવતી પતિ—અમક અમક૦
 કું કું પવન કુંકી રહ્યા વાળે વૃક્ષજ ઝળ
 નમન કરે નિજ નાથને જાણે ધરી અતિ બહાલ.
 ખેડત ખંડો જીએ વાટ મેધ રાગનીરે
 કરે સ્તુતી અતી બક્ષી ભાત ઈષ્ટ દેવતાનીરે
 સાખી—મોજાં રત્નાગર નણાં, રમે પટ્ટપર સાથ
 સમુદ્ર ગંગીર તાથકી, રહે શાત સાક્ષાત
 પૃથ્વી નિજ પિતૃ કેરી દષ્ટિએ નિહાળતી
 મગ રહી મન વિશે ખટકતી રહી
 ખટકતી રહી અહો શું પ્યારમાં રતિ—અમક૦

૮૭

કુંદખાલા

હું વાઈ તન મન પ્યાર પર
 પાન મંગાવું, સોપારી કતરાવું
 મહી લવીંગ તજ બરાસ મુકાવું,
 હોતેથા રસીલા છેવાને આરેગાવ—હું વાઈ.

કંઈ કરશું રાખો તોતજી

ધ્યાને તો નહીં મારેરે—કંઈ

હું બાળા દુઃખથી વીળેગી મા તણી

આમ હેત નહિ વિસારેરે—કંઈ

હું પાયે રે નમું કર જોડી વનિવું

ભરથાર મારા ઉગારે રે—કંઈ

૮૯

ઉદયભાણુ.

રસીગે રસીલી ચાંદનીનો સમો સાધી તજી સઘળી ઉપાધી ગયા ઉપવનમાં
ગુપચુ વાતો કરે નેનના ઇસારા કરે સંગે હશે હરે કરે રંગ ધુનમાં (પછી

પળમાં રીસાચા છે રસીલા ભાન ભુલી ભુમીની

માનતા મોહન નથી હાથે પગે થઈ માનુની

વેળા રસીલા વહી જશે કાળ કહાણી રહી જશે.

તું મને ભલેના માન મને પરવા નહિ.

જીવ જાત તને નહિ અલગ કરું તનથી

પ્રીત વચન વીણા રસના રસિઆ મનવિલે વસીયા મારેજી

૯૦

જગતસિંહ.

વિભુ વારે ચડોને મારી રે દીન દાસી કહે છે પોકારી

કળેને કાપી સ્વામી સુખ આપી

આજ પુરો દયા દિલધારી—વિભુ

ભોગીને માટે જોગી વેશ ધારી મળું મોહન મમ સુંખકારી

સકાપ તારી દે મોરારી યાચે બાલા મિચારી—વિભુ

૯૧

અશ્વરૂપિ

આશ ગઈ પ્રિય પ્રાણ હવે શું—કાયા નબનારી

વચ્છ વીણુડી ગાય અરે રે—જુરી મરનારી

બાળક મારા ટળવળી મરશે લાલકવાયાં હાય શું કરશે.

કોણ મનોરથ પુરણ કરશે શુભમુખ હરનારી

રહતી રહે તે પ્રાણથી પ્યારી બાળક લાવું હજુર તારી.

ધીરજ રણધીરા રજપુતની સંકટ માંહી ન હંતારી

જાઓ ને જહાલા આવોને જહાલા

બોળા હું પાથરી માગું પાથે પડી

લાવોની લાવોની લાલકાં લાલ.

લાવું છું લાવું છું જો તતકાળ

પાણી ભરવા ગઇતી રે સાહેલીની સંજે
 આડા આવી ઉભારે કુવરજી નવરંગે
 જળ ભરવા સરવે ગયાં એ વાડી મોઝાર
 થઈને ઉભા દરવાન ત્યાં બંને રાજ કુમાર
 રોડી રાખી સામુજીરે અમે સૌ પનીહારી
 નામ પુછીને મારે કીધી ઠઠા મહારી
 શરમાઈ ઉભાં રહ્યાં શું અમ અમળા જોર
 વીનવણી કાંધ સુણી નહી દેખાડી નીજ જોર
 હૃદયી અમે હાર્યાં રે આખર એક સાહેલી
 નામ દીધું મારે રે ત્યારે દીધાં મેલી.

આવો કુંકમને પગલે
 આવીજી ડગલે ડગલે
 સુખ સાન્તિ વ્યાપી સધલે
 રાઉલુડીઢગલે ઢગલે
 ખડીશો નહી જરીએ બાળા
 શયા ચલાવે છે ચાલા—આ
 પાર સમણી પડખે પેઠી ખીક સધળી હેઠી બેઠી
 ચીરયુ જો જો ચંદાલે ભોગવીશું હા ભુપાલે
 મુકે હુ હાથ કપાલે

શું કહું મારી વાત વીસ્તારી દુખભરી આ ભારી આવારી
 જે અવિચારી જખમે કારી જીદગી હારી હું પ્યારી—શું
 એક દિવસ સુતી બાગમાં હું સંહેજ આખ મળી ગઇ
 હુંમદની દષ્ટિએ પડી પાપીની ખુદ્ધિ ચળી ગઇ
 જગી ગઇ હું એટલાનાં ક્રોધ મુજને વ્યાપીએ
 ભયભીત થઇને ઠરગરે ને દયા માગે પાપીયો
 દયા ધરોને માફ કરો તે વાત ફરી ન સંભાળી—જે
 એ કપડીએ રાખને નામે મુઠીકા આ મોકલી
 હું સતી માટે નાંખી શંકા રાયના મનમાં વશી
 જોઇ વીંટી મુજ પાસે પતિ બહુ વચન કડવાં બાખીયાં
 મુજનો એક ભોલ ન સંભળ્યો અમને નદીમાં નાંખીયાં
 પુત્ર ગુમાવી આ સ્થળ આવી હું રહી બાવીની મારી—જે

સવરીયાસે નએના લમાએ પસતાઈ
હએ ફસદ હએ ફજફાકાર સીતમગર અનવદર
દીલબરી તું કરે ઓર નામહો મેરા દીલબર
લુટ જાએગા જાલીમ એહ મુને કયાથી ખબર
મએ તુજે તકતીથી તેરીથી મેરે દીલપે નગર
દીલકો અબ પેહેલુ દેખા તો ઇધર હએ ન ઇધર—સવરી

બનયા કેદી હાથે અબંલાને
હગારાજ હાહા લુટારાજ આવ્યા છે તાબે નારીને
બલમારી અરે હારીને—બનયા
તારા આન માટે હરાગોધુ રશીલી
તેમા હુશીયારીના તારી છબલી
છોડોજ ચાલા બંદી છે
મારા ચીતલાવ મોહની જરૂર—ઠીક
નેત્રે મોહની કબુલ—ઓહો!
ધેહલો છઉ મોહની જરૂર—વાહ વાહ
છોડતુ મોહની કબુલ
નહી મુક કદી છોડી કેદી જબરાને—બનયા

બોલો શું મુખથી મીઠું કાકા વાત તમારી જાણી
ફાશલાવી મને પુછવાને આવ્યા ન હોય સુજનની રીત—કાકા વાટ૦
નથી ગંગા કાંઈ જાટીની કાચી બેઠા બસે જખ મારો—કાકા—બો
આવ્યા તેમ શીધાવો ઘેરે જઈને પુછજો કુશલ ક્ષેમ—કાકા—બો
મોહનજે મુજ પ્રાણથી પ્યારો તેને હરીશ નહી હુતો નમારો—કાકા-બો
કહેજો બલે જઈને પીતાને નથી મારે એની ખીક—કાકા—બો
વીચાર મારો ફરશે નહી હવે જાણજો ચીટમાં થી—કાકા—બો

ગઘ નકી નાશી પ્યારી એ મારી વાલી ગઘસુ મુજને વીસારી—ગ
પાલીસ કીન એ પ્રીત મારી કરી ગઘ સુ મુજને વીસારી—ગ
વીધ વીધ વીધાશ રાખીરહોતો કરી આમ ઉરે ઉદાશી વધારી
ન કીધી વાત મને કાંઈ જવાની કયા વીના એ વીદેશ સીધારી
દગાખોરીનુ કીધુ એથે કામ રહી ગઘ આજ સહ મનમાં મારી—ગ

મારી માતૃ રડના રડના મારા સમઠે
રડતી તનેતો જોડતો તારી વાસે રાઉ
મારી શામે તુ જરા જો-કેમ હજુએ તુતો રો
માડી જો વાહલી રડના-ઉઉ ઉ-મારી

૧૦૦

ખી૦ દે૦-૬૦

જશો પરદેશ સુ વાલા મુકી નીરાધાર દાશીને
ગુનો શું છે તેતો કહો પછે બલે જાઓ નાશીને
હોય હુંકમ તંમારોં તો માફ ખંજર પાપીને
પીતા બલે કાપે ગરદન કદી છોડુ નધ તમને
તેથી દયા લાવી દારાની વીનતી શીકારોને
દરતી નથી હુ કોઈથી મારો છો તમે એક જીવન
તેથી રહો આજ સુખે કહ છઉ કર જોડીને-જશો

૧૦૧

ખી૦ દે૦ ૬.

આજ મને રસીયાજી રંગે રમાડો
રંગે રમાડો વાહેલેથી જોલાવો
ધીર ધરો મનમા સયાણી બાલા ધીરા અધીરાનાઓ-આજ
પ્રીતંમ મારા પ્રેમી પાતલીયા આ દાસીને શું તરશાવો
ધેલા થયા તમે શું આજ સુદરી નહી અંગથી બીડાવોને-આજ
ગલેથી લગાવો પ્રીતી રસ પાવો
શરમાવો ઘેલલા નાથાઓ-આજ.

૧૦૨

ખી૦ દે૦ ૬૦

અરે પાપી છોડ છોડો શાને તુ સતાવેછે
શાને તુ સતાવે શાને તુ ખાલી રીખાવે છે-અરે પાપી
ક્યાથી પડી હુ આ પાપી કહે
છોડ મારો છોડો ગાઉ હીમારે-છહે (૨)-અરે પાપી
કર જોડી કહ તહમને છોડ જરે નહીતો થસે તારી--હાથ
નીશએ તુ જાણુજે (૨)-અરે પાપી

૧૦૩

દોરંગી દુન્યા

હયે બલમા નાદાન ઉશે ધયાન નહી
ખોડે છમાન નહી પાએ જખાન નહી હારે પરવા વકરીકા
ચાલ બાળે કા જહામે કદી સામદ નહી
કબી ચલતી કાગજકી સદા નાવ નહી-ખોડે

અરે મનાવો કુવરજી મનાવો
 નહી છોડી વીરેશ તંમે જાઓ—કુ
 જાઓ ના સતાવો મુને નહી શતાવો
 મુજ દીલડા નહી દુખાવો—કુ
 દયા લાવો જરા દયા લાવો
 નહી અંતરમાં આગલ આવો—કુ
 આછથી જાઓ તંમે શઉ જાઓ
 ના માયુ માર ખાલી ખાવો—કુ
 પગે પડુ પ્રાતંમજી મનાવો
 ખાલી દાશીને સુ તરસાવો—કુ

તમે પત્ર વાચીને પ્યાર દેજો દરશન દાશીને તમારા
 લખી તંગ ગંગા તેમ દાશી ગેયા પ્રીત કરી શું નાસી
 ઓ નરવર ચીત હરનારા—દેજો
 મમ પીતાએ કેર કર્યા છે મુજને કારા અહમા પુરી છે
 આવી ઉગારો તમતણી દારાં
 જોહો તમે જાનુમતી વીર તો જરી ન ધરશે ધીર
 આવશે નહી તો તજીશ પ્રાણ મારા—દેજો

તજી ગયા કીયા તમે મુજ પ્યારા દાશીપર નાખી દુખ ધારા
 ગુજરતી દીન જોઇ તમ મુખને તમવીન ચેન નથી મુજને
 વહે નેત્ર અશરની ધારા રડુહુ નામે મોહન પ્યારા—તજી
 મોહન લક્ષ્મી લે મારી જાણુએ સાલે છે મીયાગ અતી તમારા
 જોઇ છખી મન માર રમતું તમ વીણુ ન ગમતુ—તજી
 તેતો આ શમે દુર થયા દુખડાની વાટ કહુ કોની કને
 તેથી દીયો દરશન તમારા બલતી ઉગારો તમ દ્વારા—તજી

જુડા ભાગયે એ હાલ બનાવ્યા હાય બેહની—છાની રેની
 વહાલ વીરા હશે માત કયાઇ મને કેની—છાની રેની
 ગણતા પોતાના બેહને ભાઈ મારે તે બની આજ કસાઇ
 જેને ખલ નીત્ય બેસતા કરતા હુકમ ગણી દાશડા
 પાપી બની પૃથવી પરી પટકીને મારે આશડા
 ફર કર્મ કસી જીવો કેવી હાય બેની—છાની રેની—જુડા

ધારયુ કરે જગતાત અરે મન મુરખ તજ કેલપાંત
 મેં કર્યું એમ મરડાઈ મમતમા મરે વૃથા જન જાત
 ગ્રેમ બરી પત્રાવલી પુરી અમૃત ભોજન સાર
 આસ લઈ મુખમા લેતામા આવી પોંચે કાલ
 રહે ધર્યું ઠામ સહુ ખાવુ ઝટકાળ ઝાલ વશ થાવું
 કરતા કરતા રઘુનાથ (૨) મીથ્યા માનવના ઘસવા હાથ
 મુખ દેખી શુ છલકવું નથી અમર રહેનાર
 સુર્ય હૃદય ને અસ્ત છે ખીલ્યુ પપ બરનાર
 કહુ સ્તાય સર્વ આ વાત મીથ્યા માનવના ઘસવા હાથ

દેખો ખાગો મેં બાદે બહારી ચલી.
 ખુલ્લખુલ કે દિલકી કલી હએ ખીલી—દેખો.
 ટુલનકી લપટ બાવે ચંદર સોહાવ
 ખારી ખારી ચલા ગુલકારી બલી—દેખો.
 જનમ જનમ રહે દુલ્હા દુલનીયાં
 સરદારી મીલી દિલદારી મીલી—દેખો.

કોયલડી કાંન કરે કલોલ
 કંઠ મારો જુલે આંખાની ઝાલ, બોલતુ એકવાર મીઠડી બોલ
 રશના રંગે ડાલે મારો લાલ—કોયલ
 કોયલ બોલે દુનીયા ડાલે ડાલે ગીરીને ગગનરે
 મંદ પવનની લેહેરો દોલે મારા શાયખાનું ડાલે જોખન
 બોલ તુ એકવાર મીઠડી બોલ—કોયલ
 તારે બોલે મારો સાહબો ડાલે તો છુટે અજબ રશ ધારે
 એ રશ ધારે બીજી રશી તુને આપુ આશીઆ દગ્ગર
 બોલતું એકવાર મીઠડો બોલ

શાર નથી કઈ જર કર્મ છે નર્ક તણી ખારી
 તુછ વિષવાસના ધારો નહી પશુ થારો ખુવારી—શા
 મતી મુઠ મમતામાં લુલી કરે નીચ જારી
 કીરતાર ઠાર કરી પાર કરે છે મોત તણી યારી—શા
 રોગી અંધ અપંગ પતીને પરમેશ્વર જાણી
 કર્મ પુર્ણ પ્રીતથી સેવે જગતઓ શતી નારી—શા

કહેજો શંદેશો મારા નાથને મનોરનાથ કેજો શંદેશો મારા નાથને—ટેક
તંમ દરશણુ વીન ઝુરેછે દાશી વેગે જલો નીરભાગીના હાથને—મ
મુક પડીશુ દાશીના પ્રીતમજી છોડી ગયા રડતી નીરાધારને—મ
અવધી ઉપર ગયા વરશ વાજમજી રહુ એકલી કોન આધારને—મ

નજરે જોઈ નારી હવે શી વીસાર
મુખે કહી પ્યારી હવે શુ ધીકાર—ન
મીત્ર મારા હોએ નહીતી કુલને લાગે કલંક
અધવચ કુવામાં ઉતારી હવે શુ દુખાડું—નજરે૦

જીવ જતા એક જાણુ વિશ્વસ કવેરાન દીસે
વીશ્વસ કવેરાન દીસે ચે ન ક્યા ન ચીત વીશે
સુના મંદીર સુની મેડી સુના જાલી જાળીયાં
સુના દાલને સર્વ આજે સમગતા સમશાન દીસે
મટીનું ખોખુ તજી એ પ્રાણુ પખીડુ ગચું
આ માટીના માલા મહિ એ ખોખુ પણુ કાં ના દીસે—જીવ
જીવતા જે જાનીણુ તો આ મારો છે આ મારો છે
તે પંથી તો પંથે પડ્યો આ જીવતો નાકામહી.

એજ એજ અલખેલો છેમો બાંડી સુરત વાલો છે
એજ એજ ઠગમગ રૂપાલો કપડી કાજલ કાલો છે
એજ એજ મુજ બીતર ખેદક બારી ભરમનો બેલો છે
એજ એજ મુજ કાલજ વેધક કાતીલ નેણુ કટારો છે
એજ એજ જાદુગર કામણુગારો મુજ ચીતનો હરનારો છે
કંથ પુરનો પંથ દુર છે

આ

આરાવલી કારો છે

ધારો અહીં પણુ ગાઉ હજારો ચીત પટે ચમકારો છે

વીર રાજપુત મહાદેવ સુત

નવલ રાજવર મારો છે

છે વિધિને વરતારો સ્વપન વરતારો સત્ય વરતારો છે

એન

જાસુ એજો સંગજ નજરે કાણુ કહી એ વરતારો છે

દહએ આસીશ દુનિયા દરીયે તારો ઈશ્વરતારો છે.

વાહરે વાહ મનતાર સુ મન સમ કેવું નરમ છે
ધામ ધરા ધન કે સુન દાલે શકલ સુખ ન્યારા ન્યારા
જીવન ફરી કોણુ સાવે કદાપી ન આવે
જો બદલો વલાવે જમતપતિ તો તો પરમ છે—વાહરે
જીવન સાને આવી જણાવો મારા સોગન કાં કહી બતાવો
પારશ સમા છે પ્રવાશી, પ્રભુતા પ્રકાશી
રહે ત્યા મણીશી વિનય વશ મારો ધરમ છે—વાહરે
તુ ગુર તનુજ અતિ કરુણાલી
છો કુલવંતી ને ગુણુશાલી
સ્ત્રીદિક મણી તુલ્ય ટેકી વસી છે વિવેકી
જવાબ શીનેકી વદનપર સાચી શરમ છે—વાહરે
એમ કહી સરમાવો શાને યોગ્ય નથી હુંએ ઉપમાને
એમજ વૃથા સું વખાણી હજી છું અજાણી
વદોમા એ વાણી ઘટીત નહી ખોટો ભરમ છે—વાહરે

૧૧૭

ખી. દે. ઠ.

ભુલી ગયા સુ પ્રીતમ પ્રીયારી
વીશરી ગયા સુ દાશીને તમારી—ભુ.
વાહલા મારા આંખના તારા કરો કથણુ નદીલકુ
આંધી કરી પ્રેમ દોરી હવે તોડી નાખશો સું—ભુ.

૧૧૮

રમણસીહ

ધરી હામ હુ શત્રુ વચનો ઉચારું
રમણુતી કુટીલતા સહુ ન બતાવું—ધરી
કરે છે જીવન અતી મદથી છકેલો
રીખાતા પીડાતા ગણે લોક ઘેલો—ધરી
ખખરના લેશો તો થાશે ખરાખી
સુણો બંધુ મારા હુ જીવ શત્રુવાદી—ધરી

૧૧૯

ચંદ્ર મધુર

મુજ ફીતુરી જાલ ખીજાવી બોળાને ભરમાવી
વાદર જ હાથ આવ્યા દઉ રાખ ચોલાવી
સહુ ઈશ્ક તણા બંદા જોતાય પડતા અંધા
કાંને બહેરા મુર્ખા પુરા ફરતા સીર મુઝાવી
ઉંધુ ચતુ સમજવી પૈસા સહુ આકાવી
બરી લઉ પુરા ખીસા ઉલ્લુને સપડાવી

રૂપ રૂપ શું કરો મુરખ જન રૂપ ઉપર મરે
 બાળ્ય યોગે રોગ થાએ તો રૂપ રંગ ક્યા ઠરે.
 નથી રૂપ તણી પ્યાસી માત્ર હું ગુણની અતી વસી
 કસતુરી છે કાલી તોયે વખતે જીવન દે છે
 સફેદ સોમલ શરૂપવાન તે તુરત પ્રાણુ હરી લે છે
 નથી હું રૂપ તણી પ્યાસી માત્ર હું ગુણની અબીલાશી
 સુ જાણુ બાલા લક્ષ્મિ વીણુ છે જીવન શર્વ નકામુ
 સતય કહુતો લક્ષ્મિ વીણુ છે જીવતર સર્વ નકમું
 નથી એ લક્ષ્મિ એ મુજ પાસે કરો હથર્યા સુખની આસો
 ગુણની લક્ષ્મિ ગુલામ થઇને સદા પાપ સેવે છે
 ગુણ વિણુ કોઇની રહીના કોઇ પાસે નવ રેહશે
 લક્ષ્મિ ધર ધર ફરનારી જેમ રખડે લપતનારી
 કોઇ સખલ સતર જાગે તો લક્ષ્મિ લુટી છે
 ગુણુ લુટયો ન જાય કદાપી મરતા સાથ મરે છે
 લક્ષ્મિ ધર ધર ફરનારી જે રખડેલ પતનારી
 તો પણ શાણી સુજાણુ બાલા હું નથી યોગ્ય થનારો
 રત્ન તમે છો રાજ્યકુલનું હુણુ દાસ ખીચારો
 ઉચ કુલ ઉચા કુલમા મલે નીચતે જઇ નીચમા મલે
 પર્વત શિખરે પથ્થર પાકે મણી ખાણુમા થાયે
 નીચી ખાણુના મણી કરતા પથ્થર શું ચઢી જાયે
 કહોને કુલને કરવુ શું ધરો સીર પથર મરવું સુ.

જા સખી જા ઝાઝા-વાલંમજી વાટડી જોઇ રહયા—જાં

તોડ શરમ પટ આ દોડ લપતા છોડ ઠઠા જા સખી હઠ જા—જાં

સોપુ આ મનહર મોતી મનહર પ્રેમથી
 જાલવજો જીવણુ મારા નેમથી—સોપું
 પ્રેમ હીરે જડી વનીતા

રાખ હરદય મહી રમણીએ વીટી

વાહ મધુરી તુજ વાણી મીઠી

પ્રિતંમ આધાર મહારા જીવતી વેલીને પ્યારા

ચંદ્રીકા લટક તમારી ઓર

રસીલા ચંદ્ર તંમે ચીટ ચાર—શોપું

ચાંદલીયા ચતુર સુખણુ પ્રીટી રસ ખાણુ
 પ્રિતમ કયાં જતા રહ્યારે
 માર્યા માર્યા માહના ખાણુ હજી હું અજાણુ
 જાય કેમ એ શક્યારે
 મંદીર લાગે મશાણુ વિના પ્રીય પ્રાણુ
 કમલ તન આદ હયારે
 પ્રથમ કરતા પ્રયાણુ બાળ્યા મારા વહાણુ
 અધવચ અટકી રહ્યારે—અદલીયા

૧૨૪

દેવયાની

બીંતીના લગાડ વાહલી લાગ્યો મને રંગતારો
 છોડુ નહી સંગ તારો
 વધારે વધુ મુવાણી સક્રાયામા મિથ્યા શાણી
 આજથી તુ બીજી રાણી, મલયા પ્રસંગ સારો
 છોડુ નહી સંગ તારો—બીં
 પ્રાતી કાચી સાને જોડો ભરસો મને ઠોડો
 સતાવો કા છોડો છોડો દેવિનો થશે રંગ જ્યારે
 છોડુ નહી સંગ તારો—બીં
 નથી હું ન માલો નારી એમ હામ સુંજ હારી
 પાસે આવી પ્રાણુ પ્યાની કાલલે અંબગ મારો
 છોડુ નહી સંગ તારો—બીં

૧૨૫

કામ લતા

મને આવેછે ફેર જુલે માં મન હો શખી
 બેશુરથમાશી પેર જુલે માં મન હો શખી
 કેદ ચડી કાંઈ કારમી હું સમજુ ના બેન
 બાવરી મને કરી
 લીયો વીસામો સુદરી

ઝીલી આસે હર—જુલે

૧૨૬

બીં દે. ૩૦

વીયોગ થતા મુજ પ્રેમનો આ જગ સુહુ વેરાન દીસે
 આ જગ સહુ વેરાન દીશે એન પડે ન ચીત વીશે
 મેહલ સુના માલીયા સુની પ્રીયાની બારીશું
 સુનો મુજ સંસાર દીશે મુજ મન અતીસે મુજય છે.
 પાપીના પંજ મહી ફસાણી ક્યારે તે છુટશે
 તલખતા આને નમારા ક્યારે સાંત્તા પામશે—ત્રીયો

બેની સરીર સુકાઇ ગયું આમ કરતા ઉચાટ
તાલ્યા કામના દલે નહી લખ્યા લેખ લલાટ—બે
પીત પાપી નડ્યો તાહરો દે છે દુઃખ અપાર
તે શરવે તજી કરી પ્રભુ નામ એ ભાર—બે
નવી રંદા મરી ગઈ માહી રેડ છે તેલ
એણે ઉતેજન આપ્યું તેથી કરી છે કેદ—બે
તેથી ધર ધીર મન વીશે બેન કહુ છઉ આ વાર
જમનાદાશનો દેવતો ઉતારશે ભવપાર— બે

દીયારે આવશે સખી સામલોરે મારા ચીતડાનો મોર
ચોરી ચાલ્યો ચીત માયડું દેવી શયનો કીશોર બાનુમતીનો
વોરો તાલમો.—કીયારે

શાખી—પ્રથમ બાધી પ્રીતથી મુજ સાથે એણે પ્રીત
પ્રીત બાધી પથે પડ્યો ચોરી માર ચીત
વાટરડીરે જોઇ જોઈ યાકી આખડલી રોઈ રોઇ પાકી

શાખી—માસ વસંતની રાતડી ખીલી રહ્યો ચોપાશ
વાહલા વીજંગી કામના કોની રાખે આશ
પ્રીતમજીરે વેહલાં આવો આવો બલતીને વાલમ વધુ શુ બાજો

શાખી—પ્રેમ વસે પરદેશમા પર દુવારાની માય
પ્રીતમ પ્રીતમ હુ કર કોની કાલું બાથ
આનુડા બેથી ચોધારે સારે તંનમન ધન સહુ તે પરવારે
આસા નાવ નહી મહી માડ ગોથા ખાય
શુંકોની સચાણા વીના કાંઠે કેમ પોચાય
વાલમજીરે દયા દીલ લાવો વેગે દાશીની વારે તમે ધાયો

થસે શફલ શરવે કાજ કુવરને શોધવા ચાલો
સોધવા ચાલો કુવરને શોધવા ચાલો—થસે
હાથ ગ્રહો સમશેર સુરી ખંજરને બાલો
ખુશી થકી દીલ દુશમનોના હણવાને ચાલો—કુવર—થસે
રંદાએ વાલયો દાત કરીછે કેદતો બોલી
કયારે છોડાવશુ બાલને મોહનને બોલી—કુવર—થસે
વીચાર આમ કરો શું બાધ સતવરે ચાલો
પરણાવી ગંગા પ્રેમથી ભગનતો માહોલો—કુવર—થસે

મુશાફર મનવા પ્રેમ વીકટ છે એતી ચાલને એતી ચાલને
મનવા એતી ચાલને.

આ જગની નારી સહ થગ છે મનવા એતી ચાલને—મુ.
જીથી માયા માફ શાવી ધન ધરા શક લે ખુચાવા
જ્યા જીવે તયા ટરકટ છે મનવા એતી ચાલને—મુ.

માડી સુણુ વાત તુ મારી યૈમ ગતી હાય દુખચારી
નથી ઠરવા તણી પારી યૈમ ગતી હાય દુખચારી—માડી
મામાએ મુજને કરોધથી કાઢડ્યો કીલા પાર
કેવો નીવડ્યો કપુતતુ કરેછે વીભીચાર
રમેછે દુષ્ટનું જ્વરી (૨) યૈમ ગતી હાય દુખીચારી—માડી
કરજોડીને કયુ માની નહી મુજ વાત

અસી કાહાડી મીયાનથી કરવા મારી ધાત
અરજી નહી ઉરમા ધારી (૨) યૈમ ગતી હાય દુખીચારી—માડી

તોળા સીતમ એ કયસા ખોયે ધનત એર પૈસા
બચનેકા હય એ દેસા દીલબર કહો અબ કરના કયસા
જલદી ફતેપુર જાઉં સુલતાનકો હાલ સુતાઉ
ધશ રાજકી એર માહારાજકી પાયમાલી બસ કરાઉ
હાલ ખેહાલ કરવું સબકુ પાયમાલ
લાવુ મે લસ્કરકો બનકર જંગી સરદાર
હાલ ખેહાલ કરવું સબકો પાયમાલી
તોડુ મેલ દુસ્મનકા શરકર નંગી તલવાર

દરવાજા ખોલો હા જટપટ કયુ દેરી કએસી હએ ખટપટ
ખોલા જલદી દરકાથી વને તોડુંગા ચાખટ
ચલ જા જા પાસે જોન નીખી કર ચાપાટીકીએ રખલટ
કયુ તુ કરતા હએ જટટ ધરકે અંદર હએ અટસટ
એમેરે અલ્લાહ મયાતા હએ કલ્લ

સુને ગામહલા કરે કયા બનાવ

કએસે છુપાઉ કહાજી બચાવ

કીધર ભાગ જાઉ બતાવ

અબ કયા કરોગે બચા કએસે ફસેહો અચ્છા

ખટકા હુ મએ ભીગુરગા ડરખેમે બનકે મુરગા

જા બુડે જામશના બીજલરે જાબુડે જામરમા
જાબુડે જાતો જાબુ ખાઇશ મારે ભરવાડીયા
સનડને ગાઇહમા બીજલરે સનડને ગાઇહમા
સનડો ગાતો સનડો થાઇ હમારે ભરવાડીઆ.
મારે તારે પ્રીતસે બીજલરે મારે તારે પ્રીતસે
પરિતુને પાલ્યાની મેતુ રીત એરે ભરવાડી

૧૩૫

રામ રતન

શોકને આંગણે સાહયબેરે શખી જેતોરે જાય
જાયરે એલે જીવન તે નારનુ અન પાણી ન ખાય

શાખી—ખાયરે ઝોલા જેઅન તેનારનું—શોક્યને

શિયાળાની રાતડી શીતલ વાયુ વાય

કંથ વીજેગી કામની ખીતર ભડકે લાય

શેજલડીરે સુલી સંમ ચાલે નીદરડી રેન નામ નેજાલે

શાખી—ઉનાલાની ઉજલી ખીલી આછી રાત

શેજડીયે ર્યામા સુતી વાના નાચની ખાથ

ગોરો હસે છે ચંદ્ર ગરવે ગગનમાં

રજની સુ રમીરશ રંગમા બેહની

જોધ અંગ છલે અંબલાના અંગના

જોઈ પક્ષગ છલે પ્રીતમના સંગમાં

નાખે નીસાસા આસા ભંગમા બેની—ગોરો

ચોમાશાની મેવકો ગોર અંધારી રાત

પિયુ વીના પ્રેમદા રહો કેમ જીવે પ્રભાત

નહીરે ના નજીવાય મેહુલો ધડુકે એના કાલજ કડુકે

એનો જીવલડો ઉડી જાય નહી રેનાન જીવાય-શોક્ય

૧૩૬

સંગીત લાલાવલા.

જરી ન કોઈ જાણસે મનુષ્ય સૌ વખાણસે

પિયુ ગરે પધારીએ સુકીરતીને વધારીએ

હવલ અંગના ટલયા સુભાગ્યથી પટીગલ્યા

પણાગ નવીસારીએ પ્રભુ મને સ્વીકારીએ

૧૩૭

ખા. દે. હ.

કરો મને દાશી ભલા કરો સોચસાને વાહલા

નહી ઓરખો નહી પારખો રોકો સુ દીવાની

ધરે માંવાયો સુંદરી નહી સતાયો મને ઠાલા

જાઓ દુર નહી સતાવો મને ઠાલા

મળહ દેતેહ કયા ચાર તેરે બાલ ગુઝર વાલે
 નીકલી મેરે દીલસે આહરે જતાયા વોહ રશકે સાહ
 દેખા દુશમન કે હમારાહ દોનો હાથ ગલેમે દાલે—મળ
 પેહેલેથી મુજસે તકરાર અખ તુ કયુ કરતા હય પ્યાર
 અખ તેરી તરફ પાર મેરે દીલમે પડ ગયે છાલે—મળ
 તેરી ભવર હયે યા સમસીર તેરી ચીતવન હયે યાતીર
 હએ આંખે બીપીર યાહય જહર મરે દો પ્યાલે—મળ
 કાઈ દમકાહુ મેહમાન એક નજરમ્ મર બીજન
 મેરી આંખોકે કુરખાન ઓ મુહ ફેર કે જાને વાલે—મળ

જાણી મેં આજ નાદાની તમામ તારી જાણી
 પુત્રી પ્રમાણે જાણી ઉછીરી દયા આણી
 જાણીતી મેં તો શાણી મદમ! શું મુર્ખ બરાણી
 કૃપાળુ માત કૃપાનાં તજે શરણા ગત જાણી
 સેતું છું સ્નેહર્થ સદાય ચર્ણ માતુ મારી
 આજા હમેશ પાલુ છું હૈયામાં હર્ષ ધારી
 રાખે તમારી પરવા

.....તત્પર છું સેવા કરવા

શીખી શું વ્યર્થ ઉચગ્વા

.....કંકાસ કરો શું કરવા

હું દીન દાશ સ્વધમ ધારો પાપુ સારા

પ્રપંચ તારા મેં સરવે લીધા છે જાણી

માન મારી સીયાણી રસીલી બાલા

સરવે જોટા પ્રીતીના પરછાયા—ટેક

મુકીદે હવે મોહન માલારે સયાને દુખી થાએ નીત્ય બાલા

સ્વારથનો સરવે સંસાર છે કરી પ્રીતા પાછલ પસનાપરે—સરવે

તેથી કયુ મુજમાનને ખેની શયાને બલે ખેલી દાયારે—સરવે

જીજ્ઞાસા જાની જુદાહો જાવે હશકે આસકક નીદ ન આવે

બારા જોખનવા પ્યારો મુરતયા દેખુતો જીયા લલચાવે—શોમેરીજન

ઉચી અટરીઆ ચંદનડી બારીયા ચકુ તો જીયા ગમરાવે—ઉ.

મહેરાશા કુવા પાતાલ જડ પાની અરો જીયા ગમરાવે—ઉ.

૧૪૨

રેહીલી સુદરમા

રેહી વહની છબી સારી સારી ચોરી રહી ચિતમા તારી તારો
 પ્રેમી પ્રેમીની રીતી પ્યારી પ્યારી
 બતાવો સુનીતથી ન્યારી ન્યારી
 હર્ષ અતી છે હૃદયમાં રતી પતી રમવા રંગ
 હૃદયરંગે હૃદયમાં છે અંગ અનંગ
 રસીલી છબીલી પ્યારી પ્રેમમા હસેલી
 પા એધરામૃત પ્રીયે અલબેલી
 અલબેલા હુ આપની પ્યારી પ્યારી

૧૪૩

ખી. દે. ૬.

આવો આવો રસીયા સુરીસાઓ
 પ્રાતીના પ્રાણી પાઓ—આ
 જાઓ જાઓ સુંદરીના સતાવો
 ખાલી મુ માથુ ખાવો
 પ્યારીના સંજે આજે આનંદે
 લીધેને આજે લાવો—આ

૧૪૪

ખી. દે. ૬.

ધીરોતુ શજની શયાણી વાહલી મારી સયાને અધીરી તુ થાએ
 શયાને અધોતુ થાએ તુજ દુખ ન મુજથી ખમાય—ધીરી
 ખાનપાન સહ વીસરી બેન કરે બેઠી ચીનતાઅ
 પીતાનો વેરી કહાવે તેને સુંવરવા ચાએ—ધીરી

૧૪૫

શુસીલા

રસીલા રમાવા આવો આવે બેટો બીજોને બીજવો.
 જમયુ જીવન જુમા જોખન જોશમાં
 લીધો લીધો લીધો લાલ લહાવો ટેક રસીલા
 પ્યાલા ભરયા પ્રાતી રશના પયુજ પીઓ પીઓ પીઓ પ્રેમે પાઓ—૨
 આખના હસારે અલબે ખાના આજરો દીઓ દીઓ દીઓ દંડ
 દાવે (આલીગન)—રસીલા

૧૪૬

માહાસ્વેતા કાઠંબરી

નથી મારે પરણવું માજી
 વાત મુજો કહું જુઓ વિચારી—પરણવું
 પ્રાણ થસે મારો એજ કુમાર
 હુ થઈ રહીશ એની નાર
 દેહ તપજી દઈ હુ તત્કાલ—નથી

આવો આવો અલખેલા

હૃદય શુ હૃદય લગાવ

બહાલમ બહાર કરી જાઉં વારી

ભુલી જઈકે ભાવ (પ્રીય તારો)—આવો.

આસો આસો સંધ જાઉં સ્વદેશી

લઈએ ત્યાં લાખેણી લાવ (અરેહાહા—આવો)

૧૪૮

શુસીલા

ભાગ્ય વિના નર ભમતા ભવમાં બલાભલા ભારી

અતી દુખીયારી હાલત દાતા દેવ વીદારી—ભાગ્ય

કેંક કરતા નાચારી કેંક નર છે ભીખારી

કેંકને અશ્વારી કેવી લીલા છે પ્રભુ તારી—ભા.

મુસીલા મમજે પ્યારી વિયોગે અતી દુઃખયારી

અટપતિથી ભે હગારી કષ્ટ કાપો કુરુણા કારા—ભા.

કથુ કષ્ટ શુ ગિરધારી વાણી ન પોહેયે આંચારી

વીનતી આસે વિશુચારી ધસ દયા કર આવારી—ભા.

૧૪૯

કરશુધેલો

આહે તુ ધીકાર માર પ્યારમાં બોલાવીને

પ્યારમાં બોલાવી પ્રાણ સુખમાં દોલાવીને

શુઃ પડી ક્ષમા કર કહલા હવે

સાનવી તુપ માડ વીરહ અંગની બોલાવી—આહે

તારા સમાન નથી વ્હાલી બીજી મને

માન મુઠી માળતી મન મેદને બોલાવીને—આહે

૧૫૦

કરશુધેલો

નાના માડી તુ આમ વીસરમાં

છાની આપુડી છાની આપુડી

છાની આપુડી નકામા નેણુ ભરના

તુજ વીણુ લાડલ દીવસે કોણુ

હેવામાં ધાલી હસાવસે કોણુ

આપુડે કહી બોલાવશે કોણુ

ધેલી છો ધેલી તુ કાલ સવારે આવીસ પાછી

રડના આપુ ડરના દુઃખ ધરના

ચિત ચીનતા અતુરી કરમાં—નાના

આજ મને રશીયાળ રંગે રમાડો
 રંગે રમાડો વાહલે બોલાવો—આજ
 ધીર ધરો મનમા શયાણી બાળા ધીરા અધીરાના થાઓ
 પ્રીતમ મારા પ્રેમી પાતલીયા આ દાશીને સું તરસાવો
 ઘેલા થયા શું આજ તમે સુંદરી નહી અંગથી અંગ બીડાવો
 જરા શરમાવો ગાંડા ના થાઓ
 ગલેથી લગાવો પ્રાત રશ પાવો
 બલતી અગનથી બચાવો—આજ

આવો રસીલા બેટો ઉમંગે
 ભાવે બેટો વાહલા આ પ્રસંગે
 આ શું કરવા ધારો
 પ્રીયે પ્યારા કરો કાંમ શાંત અહી છે એકાંત
 સુધી ગઈ સુ આજ તમારી
 યૈષ્ઠ મોહીત મુરતી રૂપાલી
 (ચુપ જરા વીચારો પ્રભુના દરથી દરો)
 શમળે વાહલા થીક છે નહી તો પસતાસો
 દુરવ્યભીચારી

તાત સાને કરો છો આવુ કુહુ કામ
 જોને રાખે શ્રીરામ કરે સ્હાય ગન સ્યામ
 તેનુ લઈ શકે કોણુ નામ
 પ્રેક્ષાદને પીઠી હીરણ્યકશીપુ—તાત
 પીતાળ કમાણો શા દામ
 ખુરે મોતે મુવો પાપી અંતે થઈ બદનામ—તાત
 મોહો સતીપર શંકુને બાલવા
 ભરમા સુરે બીડી હામ
 ભરમ થઈ ગયો જાતે બની બેહામ—તાત

જાઓ જાઓ છોડો છોડો છોડો ન કડો લ્યો નાહી સતાવો
 રસ પ્યાલા પીયો પાઓ—જાઓ
 સંગે પીયુની રંગે જોબનયુ
 માણી લ્યોને આજે લાહવો—જાઓ

ખરે પ્રેમે માગુ જોડી હાથ
સ્વામી મારારે હુ ધન્યુ નમ સાથ—ખરે
સંજે આતુરે કુલને શોભાવુરે
શીદ મેછે શંકટમાં ભાગ
વચન જે આપ્યુરે જાએ ન ઉઠાપ્યુરે (૨)
આલો સતવર કરો—સુભકાજ

૧૫૬

ખી. દે. ઠ.

રતણુ કરે રમણી છઉ દરશનની પ્યાસે
પ્યાસી પ્રેમતણી રહુ તમવીણુ નીત્યે ઉદાસી—રત
મોહન મનહરણી મુજ માલા રાત દીવસ જપુ હુ
રઠીયાળા આશા પુરો મનની—રતણુ
બાધી રનેહમાં શજડ કરીને છબી રહેમા તમારી ધરી છે
અરજી સીકારો સ્વામી—રતણુ.

૧૫૭

તીલક કુમાર

મારા સાસરીયારે આણા વહેલા મોકલો
ઝાણુલા નમ આવે તો જાશે મારો જીવડો
પરણો બાધી પ્રાતઃકીર્તને એકડો પ્રદેશ રહે
ઝળકા તુ આ જોખનયુ વીયોગ એનો કેમ રહે—મારા

૧૫૮

ગુરુ રાજને સીસ નમાવીને
કે.જો મારા પ્રણામ નથી ઠરવાનુ હામ
તમ અતર ધામ વીના
અંદા વટે મને કેદ કરી છે શયાને રહ્યા તમે ધીર ધરીરે
એશો ભેન કાત્રી જાતને વારે વેહલા આવો નગીના—ગુરુ
પાપીના પંઝામાથી છોડાવો હાય જની જેહાલ
મારૂ વદન સુકાયુ બદન કરમાયું હૈયે ન શાંતી જરા
એહ કેજો ગુરુને ખીના—ગુરુરાજ

૧૫૯

ખી. દે. ઠ.

મારા મનના મોહન મલસે કપારે
જાઉ સખી કીયા જોતી
મુખડુ એનુ જાણુ ત્યારેથી છબી એની ચીટ મેઢી—મારા
ખાવુ પીવુ સહુ વીસરી હાય જીવ મારો મુજબ
આમ રૂદન કરે શુ ઠાલી મોહન લાવીસં જોતી—મારા

પ્રીતિ પ્યાર તમેને સમર
વરાં જુ અરી હુ નહી વાહલ તમેને વીસર
પ્રીતમ રસીયા છે મન વસીયા
તમ છખી રહેમા હુ ધર—પ્રીતે

૧૬૧

સારદા વીજ્ય

હુતો પ્રેમની જાગણ પીયુને શોધવા ચાલી
શોધવા ચાલી પીયુને શોધવા ચાલી
રાજની ભોગણ બની સીરતાજની જાગણ—પીયુને શોધવા ચાલી
પ્રેમતી કહની પ્રેમની ઝાલી
અંગે ભણતી પ્રેમની બસ પ્રેમથી ચોલી—પીયુ
કર સાંધન શ્રગારની કર સાયમનુ દરશન
રહુ મંત્ર માલા લલ કર બસ પ્રીયત પ્રીય તમ પ્રીતમ—પીયુ

૧૬૨

ખી. દે. ૬.

દુધવાલી નુ નામ બતાવો (૨)
પ્યારા કહુ છઉ તમને નમીતે- હુ
પ્રીયે પ્યારી ઘેલી રસીલી શુ થઇ
છકેલા છેલા સુ શતાવો—હુ
રહો અલગા નહી મને બનાવે
દુધવાલી પ્રીતેથી બેલાવો
નથી માનતી શયાણી રસીલી
દુધવાલી હુ બેટો પ્રીતે આવો—હુ.

૧૬૩

ખી. દે. ૬.

અરે નાદયો પીતાએ કરવા કર એ પાપીને હુ કેમ છોડુરે
લઉ મુજ દેરનો વેર
ધીક ધીક નીટી કરે છે હરામ—એ
મને સહાય કરશે ગન રયામ—એ
લલ દોહુ કર માહી કહાર—એ
કર સતવર રંદાને હાર—એ
રાહ કુલતા નવી કુળત—એ
હીવસે ગડે નવા નવા ગાહ—એ
તયા લગી શરવે હરામ—એ
ત્યારે ગંગા માફ નામ—એ

તોફાની દરીએ નાવ તમારે ગોથા ખાયરે
 મસતાની દરીએ નાવ તે મારે ગોથા ખાયરે—તો
 માયા પીસુ શુતા મુરખ જાગી કરે જાત સાહરે—તો
 પાપી વવનના ખાધ પછાડા બારે જમ્મને ભરાય રે—તો
 માહા સાગર તો આપી ખાદે ખુચી જાયરે
 લખ ચોરીસી અંદર કીધા ફાગટ ફેરો થાયરે—તો

૧૬૫

ખી. દે. ૬-

જળુ છું પ્રીતમ આગમા મને આવી જયાવોરે
 આવી જયાવોરે બાલમ મારી વારે ધાવોરે
 લાચાર છઉ આ કેદમા મને જલદી છોડાવોરે
 જલદી છોડાવોરે પ્રીતમ મારા વેહલા આવોરે—ખ.

શાખી-ધયાન ધરો દરી દરી તણો રાખીને વીન્ધાશ

સાહે કરશે સીતાપતી પુરી કરશે આરા

પકુ પગે હુ બેન મોહન કોષ મીલાવોરે (૨)—ખ

૧૬૬

સોભાગ્ય સુંદરી

પીલે સરાખ મજેદાર મેરેયાર
 જહીર દીલકો જોશ મેલાવે
 રંજો હટાવે હજાર મોરે યાર—પીલે
 દર્દ તમાકો ગરદ કરત હે
 શરદ મેખોહત બહાર મેરે ચાર—પીલે

૧૬૭

હરીશ્ચંદ્ર

ધરો ખેદ શાનો (૨) માતારે તજ કેમ દીધી છે ધીર
 સ્વપ્ના જુઠા તે સહુ જણો મન તણી બ્રમણ્યાય
 દુખી થવું માથ્યાય (૨)—ધરો
 ચાની જાલક છું હું મુજથી બોધ ન થાય
 સ્વસ્થ બનીને માય (૨) ધરી

૧૬૮

ખી. દે. ૬.

પ્રાતમ તુજ પાછલ થઇ ધેડી બમતી હુ બમરી
 સોધ કર બજાર મહી જઇ દરી દરી સેરી—પ્રી.
 તેથી જલદી દરશન દેજો હુ કહીકહી કરજોડી
 માત પીતા મુજ સગા સંબધી થૈય બેઠા વેરી—પ્રી
 પાપી પોતાએ કોષ કરી કારાગૃહમાં પુરી
 હવે આવશો નહી પ્રીતમ તો મરીશ હુ ઝુરી.

સેવર શ્યામ સલક્ષણા પારી જ્યારી જાદુમરા જાદુમરી
 મોહ જલમા મુજને નાખી કામણ દુમણ કરા
 પ્રિતમના પમલાના પડધા પલપલ મુજને વાગે
 લડુ વડુ પણ રઢિયાલાથી મલવાને રઢ લાગે
 મારા સમજે મોહન મારો હૈયા કરો હાર
 પ્રાણ થઈ પ્રીતમજી પ્યારો અંતરનો આધાર
 કોંડીલાનું કમલ વદન તે મદનજીત મોહજલ
 જોતામા જીવતીનો જીવડો જીતી લે જગપાળ
 બકુરી એની બાન લુલાવે મોહ ભરેલી માતી
 મોહન વરની મનહર મુર્તી ચિતડામા ચોતી

દીલકો અળ પેહેલું ભેદે આતો ઇધ રહ્યોન ઇધર—સદરા

૧૭૦

ખી. દે. ૬

આજ મોહન મેરી ફાડીરે ગગરીયા
 ફાડીરે ગગરીયા મેરી ફાડીરે સુદડાયા—આજ
 જમના કેતટપર ઘેનુ ચરાવત
 દેખત કનૈયા મોહે મારીરે કંકરીયા—આજ

૧૭૧

ખી. દે. ૬.

જાહ કરો ગીરર નીત્યે નટવર નાગરમા નંદા
 લક્ષી વક્ષી લાગુ કરજોડી વીજ્યવર પામુ વૃજવૃદા—નટ
 નંદાંકુમારા હે ગોવાલા રાશ રચોલા ગોહંદા
 નટવર નાગરના નંદા આહ કરો ગીરવર નીત્યે નટવર નાગરના નંદા

૧૭૨

ખી. દે. ૬.

અરર ઓહરી સુ હવે કર, ભગની મારીને કીયા જમ્ ભાખુ
 મહેલ મહી હવે ચગનહી ધર વીના ભગનીના મુજમ્ હુ મર
 તુજ મનમાં એવું સુ પ્રજુ થરયુ ભગની મારીતું પ્રાણુતે હરયુ.

૧૭૩

ખી. દે. ૬.

જ્ય જ્ય માત દયાલી.

સરવે બાલા ઓ તારી જાણી
 કરો દેવી દયા કરોને કૃપાલી, આશા પુર કરોને અમારી—જ્ય
 હરી દુખને તુ સુખ આપ કષ્ટ માતા માર કાપ
 સરવે દાશીઓ સરણ તમારી લેજો દુખથી સરવે હગારો—જ્ય.

ચીત ચોરી કરી પ્રીય પ્રાણ પથે પધારયારે
 દુખીયારી હુ દીલમાય દગ્ધ થઈ દારા
 વસંત રતુમાં બહાલ હરથી આણુપુરે
 જીદાડ કેર મુજ જીવ હવે દુઃખ જાણુપુરે
 નયો ઠરતું મન કોઈ દાર ગમેના સગાર
 અંગ સગાર વિરહની ઝાલ હૈયામાં ફાલ
 કરે તન છાર માતૃ આ વાર
 ચાહુ ન અવરે ચિત માય પ્રેમની પ્યારીરે
 આમ કઠીન હૃદય કરી રહ્યા પ્રીય પ્રવાસીરે

મુને દીલી બોલાવીને દગો દીધો દગો દીધો
 વલી ધરો વચન લઇ દગો દીધો દગો દીધો
 કર્યું અપમાન તે આવાર હવે બાદશાહ થજે તૈયાર
 લક્ષ્મી બરલો કુ તો નીરધાર

દીવાના દીલડા દાહયુ જરી તુ થારે
 મસતા નામ નડા માની જરા થીર થારે
 કાના હક મરવા બની પતંગ દીવે ધારે
 શાખી-દીવાને દરકાર નહી બલી બલી મરે પતંગ
 એવા જીવડા જાણુ તુ જીઠો પ્રીતાનો રંગ
 એવા જીઠા રંગેનાર ગારે .
 શાખી-જે મુરતપર મોહીને તરફડી મરે અહી
 તેને તાર સ્વપ નહી મીઠી નીંદર મહી
 મી થયા આસાને તાણે ન તણારે—દીવાના

અરે ના જાઓ બાપુજી ન જાઓ
 મુજ રંક માનો દયા દીજ લાવો
 બાપુજીની જાઓ બાપુજી ન જાઓ—અરેના
 અરેરે મનાઓ મોહનજી મનાઓ
 જાણી કોપને સમાવો—અરેના
 સુ સતાવો ખાલી સુ સતાવો
 મુજ અતરમાં આગ બહકાવો ખાલી શું સતાવો—અરેના

મારી કરીને મોહ બાણ કવીકુડા

કાતીલ થઇ આ મન સમાપ

ચોરી કરીને ચીત પ્રાણ કવી કુડા—કાતીલ

તારા પ્રેમની લગની લાગી મને

કુડા કામની જવાબા જાગી મને

જાગ જાગ બહુ આગથી ચચાવ કવી કુડા—કાતીલ

મુખ પ્યારી કહીને વીસારી ગયા શુએ રીત શારી તમનાથજી

પ્રીતી ફેરે ફસારી ચીત મારે ચોરી કરી છોડી ગયા શું નાથજી

શાખી—કહેજે મેલી જેમ માલતી તેમ બાજીને તજતા નહી

કાષ્ટ ઘેલી બાલા પ્રેમની નીશકપટીને ઠગતા નહી

કેન્ને તને શંભારતી રાકડી રડતી હતી

શાણુગાર શરવે તજી કરી તુજ નામએ જપતી હતી

ખોલા પાથરી પગે લાગે છે દાશી વેહલા પધારો નાથજી—મુ.

પ્રીતમ આવોને બલતી આગેથી બચાવોને

નોટી ખખર એવી હાય ફેરો દગો હાય મુજને

મુધી હરી લીધી દીવાની કરી છે મુજને

મન મુજાય આ જીવ જાયના મુજથી સહુ દુખ જાયના

વેહલા આવોને મનાઓને દાશીને બલતી બચાવોને—પ્રા.

હે બાધ લખુ છુ આજ હુ પન તુજનેરે

વાચી પત્રને વેલેરો આવ વધુ ફહું શુ તુજનેરે

આઈ માદ્યો છે કંલ પટંત ગંગાએ ભારી યે

મુજ પાશે રડે છે રોજ નીત્ય ખીચારી રે

તેથી આવજો વેહમે વીર તુતો મારારે

ફશાણી છે પાપી હાયમા તુજ દારારે

નહી આવીશ વેહલે વીર તો વીખ્ય ખાષ મરશેરે

થસે પુર મહી ચરચાય આલ તો ચડશે રે—હે બાધ.

અરર ઓહરી શુ હવે કર બગની મારીને કીયાં જઈ મહું

મેહેલ મહી હવે પગ નહી મરે વીના બગનીના મુજાઇને મર

તું જમનમા એવુ શુ થરસુ બગની મારીનું પ્રાણ હરસું

અરેના જાઓ બાપુજી ના જાઓ

મુજ રાંક માની દયા કાઢી લાવો બાપુજી ન જાઓ—અરેના

અરેરે મનાવો મોહનજી મનાઓ

જાણી કંક કરીને કોપને શમાવો જી મનાઓ—અરેના
શુ શતાવો ખાલી સુ શતાવો

મુજ અંતરમાં આગ બડકાવો ખાલા શુ શતાવો—અરેના

૧૮૪

ખી. દે. ૬.

વાહલા છોડી શું જાઓ રહેયે વાત વીચારો

દુનીયામાં નથી કોઈ તમ વીણુ અંભારો—વાહ

આંમ સુ કરોછો ખાલા ધીરતો ધારો

મુજ પીતાને વેરી છે તાત તંભારો—વાહ

ભોગી બમરછો માહરા આ દાસી સીકારો

સાગરમાં બુડતુ નાવ માફ પાર ઉતારો—વાહ

૧૮૫

વસંત માલિની

જુઓ જીવતી જોર જગતમાંરે કળીકાળ મહિ વરતાય

આહા અબળા થઈ સળળારે નબળા નર નચાવે હાય

ભારે ભારે જન ભોળવ કરે, રાજવી શુરાને રાંક

ધુળે નારીની સુણુતાં હાંક—જુઓ

પલકારા પાંપણુ થઈ, પુરાણીનાં યોથાય.

પલળાવે પાણી મહી ગંઢી ગોરી નીકાય

અધમ નર થઈ આંધળા કડે ભામનીને બટકાય

જેમ જ્ઞાનને હડકવાય—જુઓ

વઠેલા વ્યાજચારમાં તને શર્મને ધર્મ

પરાધર્મ નકટા ન ડરે કરે અતિ બદ કર્મ

અધ ગમાર આવા અરે, કંઠી કોતર જીતાં ખાય

તોય તનમાં ત સમજાય—જુઓ

૧૮૬

ખી. દે. ૬.

વાહલા વેગે જઈને બેતી જીવાર તુ કેને

આ પત્ર હાય દહ કરી જે કહેને સાંમલને—વા

દુઃખી છે દાશી છે તારી પ્રેમી વારતુ કરને

દુઃખી દુઃખી માટે મારે મુજને દગો દહ—વા

તુજ વીણુ વાહલા હુ દુખી ધણુ થઈ

તેથી દયાલાવી દીલે આવી ઉમારને—વા

શક સાચુડીનું સાલ છે સંકટકારી
 વહુ વીચક વિષે બેઠાલ બહુ બહુ બનનારી
 વિના વાકે બહુ વાકા બોલે કટાક્ષ વચનો કુરરે
 ધાક રાખવા બહુ ધમકાવે હરન્ય થકી ભરપૂર—એ સંકટકારી
 આલ ચડાવે દાલ ચડાવે વલી અડાવે ગલરે
 નકટી નભાઇ વગેરે શખદો મુખે બોલે તતકાલ—એ સંકટકારા
 છાની રહીને છીદ્રો શોધે કરે અચાનક કોધરે
 થર થરાની દેખે કાષ્ટ દેવા આવે બોધ—એ શંકટકારી

૧૮૮

હરીશ્ચંદ્ર

તારી સંગાતે આવવું લાગે ના સાર
 હાલને હખણોરે નહીતે લાતે લાતે હું માર
 આ હમારા મુખડાની ગાલ વાહરે જોર તમાર
 રમવું કુદવુરે કાણુ કે એને નહાર
 રમવા જાંતારે હમણા મોન થનાર—ખાહ-વાહ
 છોડી દે મનેરે તારી માર હિતાર
 મને ડરાવે આવડું ખાતક બચારું.

૧૮૯

ખીંટ દે ૬૦

આવો આવો ન શરમાવો પાતલીયા—ટેક
 પાતલીયા મારે મન વસીયા—આવો
 મારું યોવન રત્ન વહી જાય
 મું યાલા સત્તાવો સાંમલીયા—આવો
 મું બોલો બાલ વચન ગણે નાના મોટાનું વચન
 મું જર લગાડી જાઓ ના ડીયા—આવો.

૧૯૦

સામાજ્ય સુંદરી.

હું તો છુટી છેલ્લાને છેડારી
 મારે આજે ધડી આવી,
 પદઠાવી, ઉત્તરાવી
 ખુરી બાજી મીજજીની આજે દીધી મેં શમાવી—હું.
 જમ જીતી ચાલી ફતે જુડો જાલી
 પ્યારાની બનીશ આજ બ્લાકી, કસંક રહીત બની,
 દિલ આપ કર સ્લાષ્ટ, હરખાષ મળું પાષ
 પ્રાણુ પ્યારા કંઠે લગાવી—હું.

કમર બલખાઈ ગઇ હુધરે હલકાન
 બહન દુખતા હએ બહન દુખત હએ હુધ મએ હેરાન—કમર,
 સખન મેરા હાયો કે દાખ જરા પધરો કે દાખ કહિ
 છુતાન દેખ મેરી જાન—કમર૦
 ઉધરે મેરી હડીબી તોડ ડાલી
 પસલી મરોડ ડાલી ઉલટી ઝઝોટ ડાલી જાન—કમર.

સૈયાં મુઝે હાયોકે કંગન બનાદે,
 કંગન બનાદે તું પોહોંચી બનાદે,—સૈયાં૦
 જો તું કહેગા વોહી સનુંગા લાઉંગા વોહી મેરી જાન
 (ચમે) તેરી કમમ લાઉગા વોહી મેરી જાન,
 (દેખા જાએ જાએ) લાઉગા વોહી મેરી જાન,
 તઓખા, તઓખા, તઓખા, દેખો છોડો દુઝા મેરા હાથ.
 (ઉધ મર ગઇ હાએ, અરે બાપરે)
 બાલીબી બનવાદુ તુઝે, કડે છડે દોનો તરેહદાર,
 (હાં) અએસે ચલું, અએસે શીર, શીર ન કરંગી તકરાર
 (સચ) સખ કુછ હએ તર્ક્યાર એક બોસા તો દીલાદે—સૈયાં૦

વહાલા વેગે આવોરે, દયા દીલે લાવોરે, બીંડુ મારી બાગવા હોજી—
 નહી આવો તો જાનાં ઉધાડું હું છીદરો વહાલા
 આહેરડામાં ઉછર્ગી, ગોવાળીઆ હોવાથી
 કાંધે કાળી કામળી, માર્ગી પીતા પીતા જાશ,
 હું રાખુ રીમથી દાવો રે—બીંડુ૦
 બે માના બે બાપના નકટા નીલંજવાળ
 મહી માખણના ચોરણ કંશ તણા હે કાળા
 સોડ તજો રાધા તણી દુરીજન આપે ગાળ
 ધીરા વેગે ધાઓરે—બીંડુ

નાંહી બનશેજી પ્રીતીનાં મોતીનું મુલ
 મોતીનું મુલ આખી દુનીઆં છે ફુલ—નાંહી.
 હોરા માણેક દામ કરોડો
 પ્રીતીના હહેજમાં એ છે વસુલ—નાંહી.
 સાગર રસનો—છીપ છે દિલની—
 થાકે મોતી, પાણી ઝામે અતુલ—નાંહી.

તોરી છલખલહે ન્યારી તોરી કલખલ હે ન્યારી
કરો ધાતે ન મોસે સાવરીઆ જનન
તોરી જુદે હે કાલી તેરે ગાલાયેં લાલી
તોરી નયનાંકે લાગે કટરીઆં જનન
જાઓ જાઓ નાંદાન મોહે ન બનાવો જનન
નયનાંસે નયનાં મીલાવો મોરી જનન
એજ છોડોજ હાત કરો એરોસે ધાત
નહિ હોગી યેહે ખાત અજ વાહ વાહ વાહ
વાહ વાહ વાહ—તોરી

આરે મુવે છોડ મોરી ખાધરે મુરઠીયા—ખાઈ.
હાય ફશી મે ફશી બલામેરે
આનકી ખાનકી સુનાધરે મનકીયા—સું જ.
દેના બલાધ લેના પુરાધ છોડ મુવે પાજ
મોરી ખાધરે મુરઠીયા—ખા—અ.

નાએ ગાએ નારી પીયારી ચલો ખારી ખારી જાએ.
હમ જાએ બલદારી પીયારી ચલો ખારા ખારી જાએ
ખાગમેં હય ફુલ ખીલે પ્યારી મય વારી
હરસ હય ખાદે બહારીરે ધુમ ધુમ દેએ ગુલેકી શાન
સયરે ચમન ગુલ ગુલશન હય સોહાના લાલા
ગુલલલા મતવાલા હય આજા—

આઓ આઓરે મોરે પ્રેમકી ફાંસી ડારી
મતવારી કરવારી મોહે દીલસેં ખીસારી
મોરે નયન કટારી મારી ભારી—આઓ આઓરે.
તુમરે દરસ ખોના તડપત નીસદીન હમે ન સતાઓ
નહી ચઅન હએ તુંમ ખીન, તન મન ધન વાશં હાં,
ખવરલ કયુ કે મુમદદીલ હો હીજકે અઘ્યામ
મગર ખુદાઇ એ ખીગડે હુએ સંવારે દીન
કબ હરસે હોગી મુલાકાત એ મએ પુહું પુહું તું
જરા તું દેખ નજીમી મેરે સીતારે દીન હાં હાં હાં હાં હાં હાં
આઓ આઓરે.

આમ તનમન લાગી ક્યસે ખુમડું—

કયા ખનાઉં, કયા સુનાઉ, કલન પાઉં, છસે જાઉ,

એ કીસકો દીખલાઉં—આગ૦

હાથ ગધમથે હાર, પાસ નહિ વો ચાર, દાતા ક્યસે રહું મન માર
કંથ બીના મય કામતી રોઉં ક્યસી કરું કરતાર

આખ જલ્દી ઓ ન્યારે, જરી સુખ પાઉં,

મંચ તુજ પે બલ જાઉં—આગ૦

૨૦૦

જુગલ જુગારી

છોટા લાડી તું મ છોટા જિલમાં લુલમાં ફુલમાં ફુલમાં—છોટી૦

પ્યારી બકાવલો તાલકામ છું ઓઝો ભેટો જાની (નટ ખટ છટ છટ)

ફુલ ચુટો જાની (ઝો નફટ ફટ ફટરંગ) લુટો જાની (ધુત હટ હટ હટ)

હુર અધમ ! શરમ ? નફટ નીડર દિલમાં—છોટી૦

૨૦૧

ઉમાદેવડી

રૂડી રઢીઆળી રાત, ચાલો ને રમવા ચતુર ચોકમાં:

લાગે રહ્ય રળીઆત, આનંદ હલેકે છે તણ લોકમાં—

મહાલે મદન જોખન વનમાં—લારે૦—લાગી તાલાવેલી તમમાં—

ઝોય ચાલો ચોકમાં—રૂડી૦—

જુએ ચકોરી ગામરી ચંદ્ર ઉદયનો ઘાટ;

વિરહે વ્યાકુળ વલ્લભા બહાલાની જુએ વાટ—

રતિ રહે રમણીયો બની રંગ રાતી,

નણુદીના વિરા વીના છતા ખરાતી

જેને વીતી જગતમાં તે પર પીડા જાણુ

સાકરના શોખીનને, લુખ્યાનું નહિં જાન—

શીદ સતાવોરે સલુણા સુંદર શીદ સતાવોરે;

લાજ ન આવેરે કગારા ચંદર લાજ ન આવેરે

નારી નીસાસાનો સાગર નાહક ખળભળાવોરે—

આશા સાગરમાં મુક્યું શ્યામ સમાગમ ન્હાવ;

પાર પલકમાં પહોંચવા દીનાનાથ દે દાવ,

જુએ બહાલાની વાટ બાળાઓ જેસી ધરના ગોખમ

આબ્યા પિયુ પ્રભાત ઝંઝર ઝણુણુ ઝમકયાં ચોકણાં.—

૨૦૨

રાજગરજ

પીયુ સંગે, રસ રંગે રહીશું, રમીશું, જમીશું, ઉછરંગે

ભાત ભાતનું ભાત હું લાવી, આવી ઉમંગે

ચડવાનો રંગ અગે—પીયુ૦

બર જંગલમાં મંગલ મારે, પ્યારા પ્રસંગે વશ કાંધીરે ઉમંગે— પીયુ૦

મુઠી પીલાકે લુંભા ગયા કોઈ મુજે
બડી સવેરે જો કોઈ જાને વાકી લંબી ડીંટ
હડત ચીરધયા વોહ પહેયાને ગીરી સડકસે ઇંટ-સવેરે ફેરે જાનેગી.
દુસર પહેરે જો કોઈ જાને વાકે લંબે કાન
તવા કટોરા ખેચ ડાલકે ધર લોટેપર ધ્યાન-સવેરે ફેરે જાનેગી,
ત્રીસર પહેરે જો કોઈ જાને જીવં બાદવકી કીચ
ધરકે જાને મર ગયે ઐયર આપ નસેકે બીચ-સવેરે ફેરે જાનેગી.
ચવથે પહેરે જો કોઈ જાને બચ્યા આપહી આપ
ખે જો ૩ ખે સુસરે કે હો છે બચ્યેકા આપ

૨૦૪

ગુમાનતાર

આવી દીકરી સુ રડવડતી બાણીરે
કેમ કરોછો આવી ધુલધાણીરે—આવી દી
ઝેર પાછ સુવાડુ સુખી કરે
એનો અંત આણી રે—આવી દીકરી
દુઃખણી કુખે જનમી
ક્યાથી હોય સુખકેરી લાણીરે—આવી દીકરા

૨૦૫

રામલીલા

અરરર! મેરે યાર તુમને ક્યા ક્રિયા!
કાલ હય કાલ! અયસેસે અયસા ઇકરાર તુમને ક્યા ક્રિયા! અરરર!
કાલ ક્રિયા ગયે નાચાર તુમને ક્યા ક્રિયા!
ખુબ ખબરદાર! ખબરદાર! તુમને ક્યા ક્રિયા!
જાવ ન જિનહાર ન જિનહાર તુમને ક્યા ક્રિયા!
હાય! હવે આપ ગિરફતાર, તુમને—ક્યા ક્રિયા!
કાનસે આન સુન લી હય સારી તકરાર તુમને ક્યા ક્રિયા!—અ

૨૦૬

સૌભાગ્ય સુંદર

પહેરી ચોળી લટકાં મટકાં કરતાં આવ્યાં,
રંગે બોળી સાડી ઝાઢી મન લોભાવ્યાં,
ઝાઝરનારે ઝણકારે, કર કંકણના ખખડાડે,
કાજળથી નેત્ર દીપાવ્યાં—પહેરી
હવે શરમાવો દાલા
શાને દીયરજી મારા,
બોલો-બોલોજી બોલો, બોલો,
મેં કેવાં તમારાં નખરાં તો જણાવ્યાં—પહેરી

હો ન દિવારામ, તો ક્યા દિલકો આરામ !
દિલકો આરામ, નતો જીનેસે કામ—હો,
આંખોને કાતિલકે બરછી હય મારી,
મયે બનકે મતવારી, હું કાતીલ પર વારી,
હય જીસે બેઝરી, કાચારી, કાચારી.—ક્યા દિલકો.

શેઅર

જિરકો અય રશકે સનમ તેરી અદા બાધ હય;
ઉશકો હુરીમેં તેરી પાસે કબ્જ બાધ હય.
ખાકે હમ ખુને જિગર અશક સદા પીતે હયેં,
• હસ મુહબ્બતમેં હમેં દોહી ગિળ બાધ હય.—મયે બનકે.
૨૦૮ આરીસ્ટર

વાઇન પ્લાન્ડીફલેરટ શેમપેઇન, બાટલીના ખુચ ફ્યોફ્યુ;—વાઇન
મંહી મટન રોસ્ટ શુકરનું ગાસ્ત
એ ગચીકીનજ દોસ્ત બન્યા હોટેલના હેસ્ટ—વાઇન.
ખુડીંગ પાંડ મીઠાં, ઉડાવતાં મેં દીઠાં,
અંગરેજનાં અજીઠાં, રેચેડ મોસ્ટ;
જોતાં થાએ સુગહાં હુબકનો હુબ પશા;
જમેતે. ગમેતે, જમતે, ફેશનમાં મોસ્ટ ઇનવેઇન;—વાઇન.

૨૦૯

દિલકો રોસ

દીલ જાની મેરે મેરી તુને ફદરબી ન જાની
અબ આવો સૈયાં ન સતાવો સૈયાં
નજર આવો સૈયાં નજરાવો સૈયાં જાની દીલબર
જો ચમનસે ગુજરે તુ અય સખા
તો ચેહ કહેના ખુલ ખુલે જરસે
કે ખીજાંદા દીનબી હંચ સામન ન લગાના દીલકો બહારસે.

૨૧૦

ખી૦ દે૦ દે૦

સુદરી મુજ સ્યાણી દાહી જરી તુ થારે
મનહરણી મારી સમજીને ધીર તુ થારે
નાવીકદ પ્રેમને પથે ધારે—સુ૦
દુશમન દલ સહ પાછલ પડશે
આવી આપણને વચમા નડશે
માની તેથી જરી શાંત થારે—સુ
પ્રેમતણા બલતા અગારા જાસે નહી કોઇથીએ ઠારમા
ધીરી તુ અધીરીના થારે—સુદરી૦

૧૫ ઉલટત તુમહારી અય જનેજ સારા ક્યોસો કરાર હ્યે એહ ઝુહા
ક્યેસી તુમહારી અમયારીકી શાદી હ્યે
અએસી નાદાન નહી મએ અએ જીશાન
ઝુઠે પએમાન હું મએ સાહેમકે માન
વાહવા રંગરસીમે વાહ તુફીલે ઓ છબીલે
અયસે બનતે હોજી મેરે આગે બોલે બાલે હાં-દેખી

ધન ભાગય પધર્યા બમરા-છે: દિલહર ડાહ્યા ડમરા
કમળાપતિ આપ હું કમળ-રસીઆ રસીક શણુગાર
તું પ્રેમ બતાવે ખોટો-પાતર ધર પ્રીતિ તોટો
નહી ગુલાબ હજારી ગોટારે-તું જીટકેલ છટેલી નાર
શંગાર મઝા નહી માની-ફાગટ સમજે જીદગાની
છે ધરમ કરમ ધુળધાણીરે-શંગાર-રસીઆ-
છે વિશય ત્રિપનો ખ્યાસો-જમપુર નક્કી જ્યાં જાલ્યો
બવ એજો મદનથો મહાલયોરે-છે-જીટકેલ-
હજી કુંવર તમે જો કાચા-નથી શીખ્યા મદનની વાચા
નથી નયન મુરલીએ નાચ્યારે-હજી-રસી ૧૦

મમ ન માતું મનાય,
પિહરવા જાએ હટોજી જ, મ.
જર ફુલનહી સેસયાં રહી અમન ચમન મુરઝાય-પિહરવા
તુમ ન આયે બાઝમાં મેરો બીતો જોખનવા જાવ પિ, જ, મ.
સોકનાં ધર તુમ રહો નાહી અએસો ચલન મન બાય
એન બીતી સાંજનાં કાહે સહર મનાવન આય, પિ, જ.

મન માયાનારા રે જરી જોને તપાસી તારી કાચા
પુછી જોને તુ પડિત પુરાણા રે કોઈના અમર છે લેખ લખણા
કાચી છે કાચા આ માટીની મયા છે માટીના બનાયા
શાણા તો સમજી અલગ થયા, પણ આજક બિચારા લપટાયા-
લાખોની પાંખો ગત છે પીખાઈ, જેણે મુછપર લીધુ દરાયા
કાળના કાવાડેથી કાણુ બચ્યું મલે રાંક મલે હોય મહારાયા-
સંધ્યાના જવા રંગ સોનેરી વધ્યાને લાડ લડાયા
જોખન ને તનધન તેવાં સમજ્યાં, પાણીમાંના પડછાયા

પપ

૨૧૫

સરદારખા

બંસી વાલા આજે રે મારે દેશ
ચારી સાંભરી સુરત ખારો બેસ-બંસી
આવન આવન કહે ગયોજી કર ગયો કોલ અનેક
ગિણતાં ગિણતાં ધસ ગઇ મોરી આંગરીચારી રેખ
સાવરાઆ, રસીલા, સલુલા
પીમાપે જીયામે કર એ નીસાર
હમતો જોગી પ્રેમ કરે, પ્રેમ હમારો દેસ
સુધ નહી પાઠ પીયુકી, તખ લીનો આ બેસ થારી-બંસી

૨૧૬

કરજીધેતો

આંખલડી આણીઆણીરે, જરા નચાવ નખરાંવાળી
જે નખરેરે તારા વાલમજીને વશ કીધા,
જમર કમાન જરા ખેંચી ખુણેથી, કોંધ કટાક્ષ કર આલીરે
જરા નચાવ નખરાંવાળી,
જે નખરેરે તારા વાલમજીને વશ કીધા.
લટકમટક અને ચટકતી ચાલ આમ, ઝાંઝરથી ઝાંઝરથી ઝમકાળીરે,
જરા નચાવ નખરાંવાળી.
જે નખરેરે તારા વાલમજીને વશ કીધા.
હ્યો લટકો મટકો ચટકો આ, આલી સતવો શું દાલીરે.
જુઓ નાચે આ નખરાંવાળી.
જે નખરેરે તારા વાલમજીને વશ કીધા.

૨૧૭

જુગલ જુગારી

બોલ બોળી અલી રસબોળ પ્રીતમનું નામ-બોલ
તને કોણે સુરકી જમાવી ?
તને કોણે લગની લગવી ? બહાલમનું નામ-બોલ.
આવો બહેની આવો, ન ગમરાઓ, ન અક્ષાઓ

૨૧૮

દોરંગી દુનિયા.

છે અનખ એ ખુબી ત્હારા બારા !
બહા શરામ ગુલાબી, નશારી, મદારી-છે.
યારો મલાલમાં એ પીણું હલાલ છે.
ખુશીની એ તો ખુમારી!
શકલે બશરને કરે બંદરને
નચાવે મગ્નહથી ગટર બી મપારા !-છે.
યારો શરામ તો પીવા સવાખ છે.
અખો છે બેહેસ્તનીજ બારી!
એવરો મસાલાનો ટાંકો ટાંકાવો
નેટાંસો ખજુરાંની ચહરાઉ તારી!-છે.

હુડી તઆરીફ હાએ કપ્પ કીસને પરસતાં દેખા;
હમને ગુજરાતમેં કુલ અએશકા શામાં દેખા;
હુરનો ખુખી મેં નખકત મેં કહો કામતમેં
ખખુદા રશકે પરી જાદા હર ધનસાં દેખા;

(કીતબ)

સફલા સોનેકા દવાત ઝોર કલમ સોનેકા,
ખુખી ગુજરાતકી લીખખુ જો હો ચમસોનેકા;
રંગતે કુટકે ભરદી હાંએ જલાંકા સારા
દસ્તે કુદરતને બનાયા હાએ ધરમ સોનેકા
કોહો બન બાગો ચમન માલો ખખના રઓશન .
અએસા દીલશાદ ધન આંખોને ગુડીસતાં દેખા;

૨૨૦

નવલ-કુસુમ.

ન કર રે હો કાળી કાયલડી ટહુકાર-ન કર રે.
હું જોઅનભરો નાર—

મારે મહાલ નથી ભરથાર—ન કર રે૦

ઝરમર ઝરમર મેહુલો વરમે, વીજ કરે ચમકાર
તેમાં પાપીણી પીયુ પીયુ બોલી

શું કાળજ મારે કઠાર રે—ન કર રે૦

માત મરી ગમ તાત ગયા મરી, જ્ઞાત ન જાણ લેનાર,
પરને પનારે પડી હું મરી છું

મરેલીને નહિં માર રે—ન કર રે૦

૨૨૧

નથી જગતમાં સાથ સંબંધી-વિના ત્રિભુવન નાથ
શું ફાકટ ફાંકાં મારે મરખાઝ ભરે આબથી બાથ
કમળ પત્ર પર જળ બિંદુને સુકાતાં શી વાર
આવણતી જળ ભરી જળ ભરી વાદળીયો, વીખરાતાં શી વાર
જીવતર સમજવું તેવું, આખર ન ભેવું દેવું
જીવ જવું છે ખાલી હાથ, અંતરમાં પાપ પુણ્ય સંગાથ
પથી જીવ પામી ગયો, નર બવ નગર બજાર
સોદાગર સમજી જઈ, કહો પુણ્ય વેપાર
જીવ જવું છે ખાલી હાથ-અંતમાં-નથી૦—

૨૨૨

ખુતે નાહક.

મોરે નયનસે બહે રચનન દિનન અસુવન લડી મોતી.
સૌતાન બચરન દેખત હંસત મય પિયુ કારન રોતી.
મીતહી જખનપીત દિખાયે કયોં ન જીયા જર જાયે,
કહો સખી અબ કાહે ફિર નાહી અસુવન ઘોતી. દિખ

પ્રીતિના પંથનો અંથ ગુંથેલો, કાણુ બેઠું બહુનાર
 જ્યાં જ્યાં જોઈએ ત્યાં આજ સમામર્માં સ્વાર્થની મારામાર
 ગુલાબ ગોરા ચુટવા ચાલ્યો માળી કાક ગમાર
 ઠાંટાનો ગાંઠડો બાંધીને લાલ્યો, ખુડથલ તે બેસુમાર
 પ્રીતિના પુષ્પની મીડી મઝા ખુવે એમ ધણુક ગમાર
 એક વખત બની વિશ્વાસ ધાતી, પોતે બને હુશીયાર
 ખાય ખવાડે હેતથી દે તન ધનને પ્રાણ
 સાચો મિત્રજ આ સમે લાખે એક સુખાણ
 સંસાર વગડે સન્મિત્ર ભોગીયો, સોંપજે શ્રી કિરતાર—

૨૨૪

અશુભતી

જપતી પ્રિતમની જપમાળ જીવતી જો અલગબેલી
 જોબન રસજો રંગે જોતી આ બની ઘેલી
 વ્યાકુળ વૃક્ષના વિણ વૃક્ષલી વેલી-
 તન મનમાં વ્યાપી રહ્યો જોબન વસંત જંગ
 રસભોગી-રસીઆ વીના રમણો કયાં રસ રંગ ?
 જાણ્યું ન જડીઓ કાઠ રસીઓ રંગીલો-
 ચપ ચપ કરતી લેતી જા તુ ચગેલો--વ્યા--
 પેટ દુખ્યે શીર કુટતાં સકંટ જા ન સમાય
 બળતાને બાળી સખી હેંટે શું હરખાય.
 આહા ! અકળાએ શાને છેલ છતીલી--વ્યા--

૨૨૫

દાગે હસરત.

દીવાના હું શહેદા હું તલ્લખગાર હું તેરા
 અએ જાને જહાં તાલીએ દીદાર હું તેરા—દીવાના
 જાઉં જાએ કહાં અજ તેરી દેવડીસે નીકલકર
 રહેને દે મુજે મંએ તો ગીરફતાર હું તેરા—દીવાના
 દેખા હએ ફકત તુજકા મહોબતકી નજરસે
 ગર જીમ હએ યે તો મએ ગુન્હેગાર હું તેરા—દીવાના

૨૨૬

સામાન્ય સુંદર

મારા તનમાં મનમાં ભર્યો છે દયો છે ભય જાઉં ગજજોતી.
 વળી ગુમાવ્યું મેં ભાગતાં ભગતાં (૨) નકવેસરનું મોતી—મારા
 હાલવું ચાલવું હારી છું હાય, જીવ મારો ગભરાય,
 કેદી ફરી મારું મલશે મોતી,
 ગોરી હું કાઢીશ ગોતી—મારા

ગુનભરી ધૂન મોરી મુન ખ્યારે,
સાગરે શરાબપર નજર ન અએડી કર—ગુનભરી૦
જાન કે તુ અનજાન બને ક્યું જાન અએ જાની ક્યું હારે,
શરાબ પીના નેક કરીના, સમજે હયે દાના સારે—ગુનભરી૦
૨૨૮ દોરંબી દુન્યા.

હીલું મારું મન હરખાવે રે.—
ખુબ રીઝાવે મને, હીલું ધુનવેરે!—હીલું.
કારો કઠાની કાલજે મારી આલ દાવપર જાઉં અલહારી.
મનને કેમ કહું રે? મન હમણ રહું રે!
હીલથી બેહીલ હું તો હવેરે!
ખાણુ હવેરે! હાણુ લવેરે!
મધુરી તારી હુરત હુંદર મને બેકલ ખનવિરે—હીલું.
૨૨૯ દિલ દુરેશ.

દીલે નાદાં કો હમ સમજાએ જાએંગે.
હીજરમે જીતકે જાન ચત્રી દય—દીલે નાદાં.
ન વોહ અહેલે સીતમ ખુલવાએ આએંગે
સખત પથરસે જાયાદા દય તેરા દીલ કાતીલ—
હુઘ આસાન નાજી પાગડી મુશ્કીલ કાતીલ—
હુઘરે બે દર્દ સીતમ પેશાએ જાહીલ કાતીલ—
ન ધીયા જખ્મ્દા ગયા હોડકે બાસમીલ કાતીલ—
દહને જખ્મ પુકારા ધીયા કાતીલ કાતીલ—
કીસે જખ્મમે જીગરકે એહ ચરકે દીખાએ જાએંગે—દીલે નાદાં
૨૩૦ ૧૫કમ ચરિત્ર

કોઇ દુધ લ્યો દિલ રંગી.
શોખીલા શાણા લમગી—હો—ગોઘ૦
કપ્પી પીયે કમ્બુ બલો, ગાંજો પીયે અખુધ,
દાર દીવાના પીયે, દાના પીયે દધ.—હાં કોઈ૦
એક અમીરસ દેવનો, બીજો રસ છે પ્રેમ,
ત્રીજો રસ ગોરસ બસો. પીયે કાયા હેમ—હાં કોઈ૦
ગોરી ગરવી ગાયનાં, ગોરાં માગં દુધ,
હું પણુ ગોરી ગોરડી ગોરું દિલ છે શુધ્ધ.—હાં કોઈ૦
હેમ કટોરો હાથમાં, માંહી અમૃતસાર,
ચતુર હેય તે ચિંતવે, ગુણુ સમજે ન ગમાર.—હાં કોઈ૦

વારી જાઉં રે સાંવરીયા તોપે વારનારે
તન મન ધન બધા પોપર વારું
ધર દર જર સખ તોપે નીસારૂ
કબતક કાતીલ બનકર ખંજર મારનારે.

સાથે મહા સપના મમને બદ અમ પ્યારે આજ દેખા-સત.

જા પહુચી મમં ચેક દેસમેં, હાથ રાજન!

ફર હો જાતે ઉસ્કા રાજ દેખા,

જાતે ઉસ્કા નાજ દેખા, લુટ જાતે સખ સાજ દેખા,

સુખ પર પરતે ગાજ દેખા.-સપના.

રાજ તારાજ દેખા, તાજ મુહતાજ દેખા.

રાજકે રાજકો આદતમેં અથ સરતાજ દેખા-જા પહુચી

જામે જયમ જયમ જામની જામે રસ ઝણકાર,

ફલદા મન કંકાસને સતી મન હરખ અપાર,

રાતલડી રળીયામણી-મન મોહનજી,

કરે ચાંદલીઓ ચમકાર મનડું મોહુરે મનમોહનજી.

શીયળવંતી ને સાધવી તેના સુખ બંડાર,

ખોલ્યા પ્રભુએ ખંતથી આ રાત્રી મોઝાર

પ્રેમ બરી સતી પ્રેમદા મન મોહનજી,

તેના વાલમ છે વશીકાર મનડુ મોહુરે મનમોહનજી. રાત્ર

સુંદર શામળીઆ, નામ જપીશ નિત્ય તારેં

મનહર ના મળીઆ, કાશી કરવત ધારેં

શામળા શણુગાર હમારા, કાળજી હર્યું કામણુગારા

વિનવે કરગરી દીન દારા, દર્શ દયો દિલદાર તમારા

ક્યાં કું કહું દઃખ મારેં-સુંદર શામં

આસપાસ નહિં વાસ નિહાળું-અહહ ત્રિજુવન બાસતું કાળું;

નિરખું નહિ કદિ મુખડું રસાળું-જઈ હિમાવ્રથ ગાત્ર કું ગાળું

સાક્ષી દેવ દયાળું-સુંદરં

એ.....માયે મદુકી લધ જાહું,

પ્યારા હેરી લાલાને દુધલડાં પાઉં.—એં

હું ગોવાલણુ નાની નારી,

પ્યારો મારો છે વિહારો,

રંગે રમાડી રીઝાઉં—પ્યારા.

દાવર દાદર કાદીર સતાર દાતાર આલા કેઆર,

ગાફાર જખ્યાર એ તોરી ગુલકારી પે વારી બલહારી.

આલમ પર સરદારી કાયમ કા કીરતારી તાપર વારી.

યતીત તારે જાખો રખ શરમ ધરમ રાખો,

ખીનતી તોરી હાં કરત મીલ નર નારી.

અમે અખળાને માયા બહારીરે બહારીરે, બહારી પ્રીતી બહારી-રે અમે,
વચ્ચ કરાવો, ખરેણાં લગાવો,

મોતાડે મઠો તો મન ખાલીરે ખાલી મન ખાલી-રે અમે.

ચેહની નજરે નાચજી મારા નારી અને ઘેલી કાઠીરે

કાલીરે કાલી ઘેલી કાલી—રે અમે

ચલતી ચપલા ચંચલ ચાલ સુંદરીયા અલખેલી—

જોખન રસ માતી ડાલે બચનન અમરત રસ ધાલે,

સંગમાં બન મંડલ ખેલી આલી—

એક તો નયના મઠ બર દુને અંજન સાર,

એ બારી કંઈ દેત હય મતવારની હતાયાર,

ઓહાહા શાનો વાલી ઓહોહો બોલી બાલી

નહ ખેલસી હય નાર નખેલી

ખુદ હાથોથી જે થયું કામ થકાવે—

મન મજકાવે—હરખાવે!—ખુદ.

બાપ સુવા વન હર્ગમાં કોઈ કદી નવ જાએ,

‘આહ નીરાહ પરધ’ એ કેહતી કેમ જુલાએ ?

તે મનતું માઝિયું તો મલે, મેહેનત દે,

ચિંતા ટલે—કામે બલે વજગે બલે,

ને કામ કરે બાવે—ખુદ.

કોઈ હાલ કહો જાકે, મેરી પરીકો સમજાકે,—કોઈ હાલ.

તેરી ખખર દે કૌન મુજે આર, લાવે કૌન નીશાન;

તુજે કરાં મયે પાછાં જાન, એહી હયે દયાન, રહા હયેરાન—કોઈ.

અયે પંખ પંખેઃ ઉડે શીરે તુમ, જગે જગે પર દુર,

કંઠી નજર પડી વેહ દુર, સરાસર તુર, જોહયે મજબુર—કોઈ.

સુનો સુનો અયે બનકે દરખ્તો; સુનો મેરી ફરીયાદ:

કહાં જગા મેરા શમશાદ, કરો મમદાદ; મયે હું બરખાદ.—કોઈ.

અયે જમીન ફટળ, જરાતું હટળ, નજર પડે ઇસરા,

કહાં છુપી હયે વોહ દીલદાર, ગુલખે પ્યાર, મેરી ગમખવાર—કોઈ.

હવા સલામો થયા મસે હયે, જહાંમે તેરા નામ,

જહાં મીલે, વોંહ ગુલ અદામ, તું દે થયે ગામ, એરીહયે કામ—કોઈ.

